

Pelle John Noir Smith

"En gitar betyr tre bøker"

Folkebiblioteks musikkinstrumentutlånstilbud

Masteroppgave 2023

Master i Bibliotek- og Informasjonsvitenskap

Sammendrag

For å finne ut av problemstillingen "Hvorfor og hvordan organiserer folkebibliotek utlån av musikkinstrumenter?" har oppgaven intervjuet fire bibliotekarer fra respektive bibliotek med tilbudet, samt kartlagt alle folkebibliotek med tilbudet i Norge. Intervjuene har tatt mye for seg de logistiske valgene gjort rundt tilbudet hos de forskjellige bibliotekene, hvordan bibliotekarens syn på tilbudet er, samt bakgrunn for hvorfor det ble opprettet. Oppgaven har funnet at det å ha musikkinstrumenter til utlån på biblioteket passer godt med folkebibliotekloven, at det bidrar til et mer mangfoldig tilbud ved bibliotekene, at det er et veldig velkomment tilbud av brukere, samt at musisering kan bidra til å skape en fellesskapsfølelse og identitetsbygging. I tillegg har oppgaven funnet at man ikke trenger å ha erfaring med instrumenter for å etablere et slikt utlånstilbud ved et bibliotek. Men det kommer godt med.

Abstract

To find out "How and why do public libraries offer musical instruments for lending?" has this thesis interviewed four librarians from respective libraries with this service, as well as mapping all public libraries which offer this service in Norway. The interviews have looked into the logistic choices made regarding this service at the different libraries, how the librarians views on the service are, as well as background for why it was started. The thesis has found that having musical instruments for lending at a library fits well into the law of public library, that it contributed to more diversity of the libraries services, that it is a very welcome service by the users, as well as that musicking can contribute to create a sense of community and identity building. Additionally has this thesis found that one does not need to be experienced with musical instruments to establish such a lending service. But it sure is handy.

Forord

Det har vært en lang prosess å jobbe med denne oppgaven i disse ti månedene. Men det har vært veldig fint å kunne få jobbe med en oppgave som kombinerer to ting som står mitt hjerte nært: biblioteket og musikken.

Jeg vil gjerne få benytte anledningen til å takke alle som har hjulpet meg gjennom prosessen det er å skrive en masteroppgave.

Først og fremst vil jeg takke alle informantene mine! For all den gode informasjonen dere kunne gi meg, for alle refleksjonene dere hadde til meg, og for de utrolig hyggelige intervjuene det ble! Uten dere hadde det ikke blitt noen oppgave.

En stor takk går til veilederen min Åse Kristine Tveit, for god tålmodighet med en distré student som aller helst selv ville sattet og drevet med musikk, heller enn å skrive om og forske på det.

Min kjære Anja, tusen takk for all støtten, tålmodigheten, og de mange gode tilbakemeldingene på oppgaven min! Du har vært helt fantastisk å ha gjennom dette, og virkelig vært en super "bi-veileder" å ha gjennom alle spørsmål og all tvil over oppgaven.

Takk til alle mine medmasterstudenter og de sosiale mastermøtene som har gjort masteroppgaven og hele løpet dens så mye bedre og hyggeligere! Og svart på alt mulig rart av spørsmål jeg har.

En spesiell takk til Johanna, for utrolig god hjelp i kartleggingsprosessen av bibliotekene for oppgaven!

Takk til masterkoordinator Pia Borlund for at du er en god og trygg koordinator, og gjør både masterfaget og masterprogrammet mer velkomment!

Takk til "Eva" på Kafé Eva for godt humør og god oppmuntring hver gang jeg skulle kjøpe kaffe på master!

Og takk til Brian Wilson og The Beach Boys som på mystisk endte med å bli soundtracket til å skrive denne oppgaven, og bidro til at humøret og ånden ble holdt oppe.

Innholdsfortegnelse

<i>Innledning</i>	1
Problemstilling	1
Forskningsspørsmål	1
Avgrensninger	2
Epistemologisk syn	2
Begrepsavklaring	3
Oppgavens oppbygging	3
<i>Teori</i>	5
Folkebibliotekloven	5
Odelstingsproposisjon for folkebibliotekloven	5
Statistikk over hvor utbredt det å spille instrumenter er	6
Inflasjon og lønnsvekst	7
Syn på musikkinstrumenter på folkebibliotek	8
Folkebibliotekarens syn på egen og bibliotekets rolle i den offentlige sfære	8
Ungdomsbrukernes ønsker	9
Musikkteori – hva det å spille et instrument gjør med oss	10
Fordeler ved musisering ifølge Ruud	10
"Sju sosiale behov musikk kan dekke"	11
Empatiutvikling av musikk	11
Musikkens funksjon i krisetider	11
<i>Tidligere forskning</i>	12
Musikkinstrumentutlånstilbud på offentlige bibliotek	12
Utlån av bruksting	14
Verktøy	14
Frøbibliotek	15
<i>Metode</i>	16

Utvalg	16
Rekruttering	17
Datainnsamlingsmetode	17
Kartlegging av folkebibliotek i Norge med musikkinstrumentutlånstilbud	17
Intervjuer	18
Analyse	20
Etikk	21
Funn	23
Oversikt over folkebibliotek med et musikkinstrumentutlånstilbud	24
Fjernede tilbud	25
Historikk og valg av hva de tilbyr	25
Bakgrunn for hvorfor de startet opp utlånstilbudet til å begynne med	25
Hvilke instrument de startet med, og hvorfor	25
Hvilke instrumenter bibliotekene har sett seg nødt til å ta inn og hvorfor	26
Hva bibliotekene tilbyr av ekstrautstyr til instrumentene	27
Logistiske valg	28
Oppbevaring av instrumentene	28
Aldersgrense og tanker rundt dette	29
Erstatningskrav	29
RFID eller strekkode?	30
Registrering	30
Hvordan gå frem for å låne	31
Lånetid og forlengelsesmuligheter	31
Problemer	32
Ødelagte og skadede instrumenter	32
Om instrumenter har blitt innlevert eller ei	32
Bråk?	33
Vedlikehold	34
Bibliotekarene	35
Brenner de ansvarlige bibliotekarene for tilbudet?	35
Hvor viktig mener de ansvarlige bibliotekarene at tilbudet er?	36
Bibliotekarenes opplevde utilstrekkelighet	36
Hvordan de har gjort informasjonen tilgjengelig for de andre ansatte	37

Kompetansekrav innad i bibliotekets personale for å drifte dette	37
Brukere.....	39
Hvem bruker det?	39
Blir det brukt?.....	40
Er brukerne klar over tilbudet, og i så fall hvordan?	41
Påvirkning og tilbakemeldinger.....	42
Annet musikkrelatert bibliotek gjør eller har gjort.....	43
Tilbudet i sammenheng med annen formidling på bibliotekene	43
Musikkinstrumentutlån og folkebibliotekloven	45
Veien videre for tilbudet – nedskalering eller utvidelse?	46
Diskusjon	47
Hvorfor ha et musikkinstrumentutlånstilbud på folkebibliotek?	47
Hvordan passer dette tilbudet inn i folkebibliotekloven?.....	47
Hvorfor skal biblioteket ha et mangfoldig tilbud?	49
For å gi muligheten for folk som ikke selv har råd	49
Et ønsket tilbud i mangfoldet	50
Det "utradisjonelle" utlånstilbudet	51
Bibliotekets samfunnsoppdrag	52
Hvorfor musikkinstrumenter?	52
Burde flere bibliotek starte med det?	55
Hvordan løser bibliotek av ulik størrelse logistikken omkring dette utlånstilbudet? 57	57
Idealoppbevaring	57
Aldersgrense.....	58
Erstatningskrav	58
Lånetid, og muligheter for fornyelse av lånet.....	59
Registrering av instrumentene i systemet.....	61
ID-markering	62
Problemer – hva er de, og hvordan løses de?.....	63
Hvilke instrument burde man ha når man først har et utlånstilbud som dette?	64
Burde man tilby ekstrautstyr, og i så fall hva?	66
Markedsføring	67
Formidlingskontekst.....	70
Hva slags krav stiller dette utlånstilbudet til personalet?.....	71
Trenger man en ansvarlig bibliotekar for å ha instrumenter til utlån?.....	71

De ansvarlige bibliotekarenes ekspertise	71
En ansvarlig bibliotekar for å holde fokuset på oppdraget	72
Skrankebibliotekarene ellers.....	73
Avslutning	74
Så hvorfor skal man ha et musikkinstrumentutlånstilbud på folkebibliotek i Norge?	74
Logistiske valg – hvordan løses de?	75
Hva kreves av personalet for et slikt tilbud?	76
Refleksjoner.....	77
Videre forskning	77
En kvantitativ tilnærming.....	77
Intervjue bibliotek som har avviklet musikkinstrumentutlånstilbudet.....	77
Hva tilbudet har å si for ungdom	77
Litteraturliste.....	78
Vedlegg.....	83
Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD	83
Vedlegg 2: Informasjonsskriv til informantene	85
Vedlegg 3: Intervjuguide	87

Innledning

Biblioteket er et sted man skal kunne gå for å dyrke sine interesser. Min store interesse har alltid vært musikken. Da jeg som ungdom oppdaget biblioteket var det stort sett for musikken. Så da det noen år senere kom musikkinstrumenter til utlån på flere bibliotek rundt omkring meg ble jeg målløs over hvor fantastisk det var at bibliotek kunne tilby dette. Og allikevel har det altså ikke blitt et tilbud som alle landets folkebibliotek har. Dette utlånstilbudet har heller ikke blitt forsket på tidligere i norsk sammenheng, og dette kunnskapshullet ønsker jeg med denne oppgaven å fylle.

I denne oppgaven skal det ses nærmere på norske folkebiblioteks musikkinstrumentutlånstilbud. De ansvarlige musikkinstrumentbibliotekarene ved fire folkebibliotek av forskjellige størrelser har blitt intervjuet for å høre mer om hvorfor de har tilbudet, hvordan de har løst logistikken rundt tilbudet, problemer som har vært rundt tilbudet, hva de har hørt fra brukere om det, samt litt om deres forhold til tilbudet.

Målet for oppgaven er at den skal besvare spørsmål som man kan sitte med ved etablering av et musikkinstrumentutlånstilbud ved et folkebibliotek, og forhåpentligvis inspirere flere til å plukke opp gitaren og tilby den til utlån.

Problemstilling

Hvorfor og hvordan organiserer folkebibliotek utlån av musikkinstrumenter?

Forskningsspørsmål

1. Hvorfor ha et musikkinstrumentutlånstilbud på folkebibliotek?
2. Hvordan løser bibliotek av ulik størrelse logistikken omkring dette utlånstilbudet?
3. Hva slags krav stiller dette utlånstilbudet til personalet?

Avgrensninger

For oppgaven er visse avgrensninger valgt for at det ikke skal bli for omfattende. De avgrensningene som ble satt for oppgaven var at det ble ønskelig å holde seg til kun folkebibliotek og kun i Norge; holde meg til utlån av musikkinstrumenter, og ikke se på de som kun har instrumenter tilgjengelig for å spille på i biblioteklokalene; bibliotekene jeg intervjuet måtte tilby populærmusikalske instrumenter – enten det da var ukulele, gitar, tangenter, bass, trommer, eller liknende man kan finne igjen mye av i populærmusikken; og jeg ønsket å ha et intervju fra hver av de fire kommunistørrelsene jeg satt i forkant, da henholdsvis om lag 10 000, 25 000, 100 000, og 200 000+ innbyggere.

Epistemologisk syn

Det epistemologiske synet for oppgaven vil være et sosialkonstruktivistisk syn.

Et sosialkonstruktivistisk syn går ut på at

[...] vi i en viss forstand *konstruerer* fenomenene i verden omkring oss. Vi erfarer ikke verden direkte og forutsetningsløst, men fortolker den og gir den form ved våre forventninger, våre begreper og teorier, vår forståelseshorisont. Individets eget bidrag i erkjennelsesprosessen blir fremhevet i perspektiver som [...] hviler på en "deltagerteori" om kunnskap; erkjennelse skjer ikke ved at et subjekt passivt registrerer et ytre objekt og dets egenskaper, men ved en aktiv samhandling mellom subjekt og verden. Forskjellige varianter av *konstruktivisme* som erkjennelsesteoretisk retning viderefører slike synspunkter. Spesielt teorier som går under betegnelsen *sosial konstruktivisme* [...] (Thomassen, 2006, s. 180)

Mer spesifikt for sosialkonstruktivisme, og ikke bare konstruktivisme generelt kan man si at det

[...] legges avgjørende vekt på *språklig sosial interaksjon* som betingelse for kunnskap: All kunnskap oppstår i en intersubjektiv

kontekst, hvor språklig samhandling konstruerer relasjonen så vel mellom subjekter som mellom subjekt og verden. Ved disse konstruksjonene etableres både vår selvforståelse og vår virkelighetsforståelse. Erkjennelse er altså ikke primært en individuell prosess; den skapes i selve den språklige relasjonen i sosiale fellesskap. (Thomassen, 2006, s. 180)

Trine Anker tar i sin bok *Analyse i praksis: En håndbok for masterstudenter og prosesserer* Thomassens måte å beskrive et sosialkonstruktivistisk syn på måte som til syvende og sist bidro til å velge dette epistemologiske synet for oppgaven. Dette da hun beskriver det som at "Virkeligheten oppfattes som språklig formidlet, og at den konstrueres gjennom språk og handling. Virkeligheten er avhengig av hvordan vi tenker om den, og hvordan vi forteller den. Gjennom fortellinger dannes kunnskap" (Anker, 2020, s. 52).

Dermed blir det mest naturlig å si det er et sosialkonstruktivistisk syn som passer aller best her. Dette da det gjerne kommer fram at de forskjellige aspekter rundt tilbudet har blitt som det har blitt gjennom sosiale interaksjoner, enten det er i form av tilbakemeldinger fra brukere, eller hva slags erfaringer og observasjoner bibliotekarene har gjort seg opp og dermed snakket om seg imellom.

Begrepsavklaring

I denne oppgaven blir begrepet "musisering" ved flere anledninger brukt. Kort forklart går det ut på å delta aktivt i musikken, så en form for aktiv musikalsk handling. Dette kan eksempelvis være å spille et instrument, som det gjerne handler om i denne oppgaven.

Oppgavens oppbygging

Oppgaven er bygget opp ved først å gå gjennom relevant teori for oppgaven. Her tas folkebibliotekloven inn, odelstingsproposisjoner for denne, statistikk for instrumentbruk i Norge, inflasjon og lønnsvekst, syn på musikkinstrumenter på

folkebibliotek, for avslutningsvis å trekke inn musikkteori om hva musisering gjør med en.

Deretter vil oppgaven se på tidligere forskning, hvor det kommer inn artikler som gjelder for både musikkinstrumentutlån, verktøysutlån, og frøbibliotek.

Så vil metodevalg for oppgaven ses nærmere på. Her vil det bli en gjennomgang på utvalg for oppgaven, rekruttering av informanter, datainnsamlingsmetodene kartlegging og intervju som er blitt brukt i oppgaven. Så litt om den tematiske analysen som er utført for oppgaven, etikk hvor retningslinjer brukt for oppgaven ses på, for avslutningsvis å gå inn på refleksjoner over metodevalgene.

Deretter vil funn bli presentert. De blir presentert først etter hva som er kartlagt i kartleggingsprosessen, og deretter temaer og koder som ble brukt i den tematiske analysen. Det blir her først om historikken for tilbudet, så de logistiske valg informantene forteller, litt om bibliotekarene og deres forhold til tilbudet, brukerne og deres forhold til tilbudet. For så å se nærmere på annet musikkrelatert bibliotekene gjør, tilbudet i sammenheng med annen formidling på bibliotekene, hvordan bibliotekarene ser på tilbudet i sammenheng med folkebibliotekloven, for så å avslutte med hvordan bibliotekarene ser for seg veien videre for tilbudet hos sine bibliotek.

Funnene blir deretter diskutert opp mot den relevante teorien og tidligere forskningen under en diskusjonsdel. Denne delen er inndelt etter forskningsspørsmålene for oppgaven, hvor det dermed først blir å se på hvorfor man skal ha et musikkinstrumentutlånstilbud på folkebibliotek, så hvordan bibliotek av forskjellig størrelse løser logistikk omkring dette utlånstilbudet, og deretter hva slags krav dette tilbudet stiller til personalet ved et bibliotek med dette utlånstilbudet.

Til slutt vil det presenteres en form for konklusjon, hvor forskningsspørsmålene på en kortfattet måte vil bli besvart basert på resultatene av diskusjonsdelen. I tillegg vil det bli tatt opp hva som har kommet frem gjennom arbeidet med oppgaven at kunne være interessant at det ble forsket videre på. Her går jeg inn på hva som kunne være interessant å se på ved en kvantitativ tilnærming til dette utlånstilbudet, det å intervju bibliotek som har avvirket sitt musikkinstrumentutlånstilbud, hva tilbudet har å si for ungdom, samt om tilbudet er mer aktuelt og relevant i dag.

Teori

I teoridelen av oppgaven vil folkebibliotekloven trekkes inn, samt statistikk for hvor utbredt det å spille instrumenter er, litt om økonomi, bibliotekarenes syn på rollen både bibliotekene og bibliotekarene selv har for kreativ utfoldelse, litt tilbakemeldinger fra ungdom om at de gjerne vil ha musikkinstrumenter på biblioteket. Avslutningsvis kommer det til å bli trukket inn litt teori om musisering for å underbygge hvorfor nettopp musikkinstrumenter er viktige.

Folkebibliotekloven

Folkebibliotekloven ble satt i kraft først i 1986, hvor seneste oppdatering for loven ble trådd i kraft i 2014. Den legger føringer for hvordan folkebibliotek skal drives. Ettersom det i oppgaven ses på et tilbud visse folkebibliotek tilbyr brukerne sine, og hvordan dette tilbudet passer inn i folkebibliotekloven skal det ses nærmere på den her. Paragraf 1 ("Målsetting") under kapittel 1 ("Folkebibliotekenes formål og virksomhet") av loven er det som er mest relevant for oppgaven, hvor det står:

Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet.

[...]

Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent.

(Folkebibliotekloven, 2014, § 1)

Odelstingsproposisjon for folkebibliotekloven

I odelstingsproposisjonen for folkebibliotekloven fra 1985-86 utdypes intensjonen bak folkebibliotekloven. Her står det blant annet under kapittel 2.1.3 om øvrige

kulturoppgaver at "Nåværende biblioteklov legger vekt på at bibliotekene skal engasjere til bred og aktiv kulturinteresse, med formidlingsoppgaver innenfor ulike områder som musikk, billedkunst, teater m.v." (Ot.prp. nr. 14 (1985-86), s. 6).

Kapittel 2.2 "Mål og perspektiver" trekker fram at bibliotekloven skal gi retningslinjer for viktige oppgaver for bibliotekene, og lister opp at "Befolkningen i ulike deler av landet må sikres tilgang til et mest mulig allsidig og likeverdig bibliotektilbud." (Ot.prp. nr. 14 (1985-86), s. 7).

Odelstingsproposisjon 24 fra 1970-71 for lov om folke- og skolebiblioteker står det under kapittelet "Målsetting og framtidsperspektiver for bibliotekvirksomheten" at

Målsettingen for bibliotekenes virksomhet i de nærmeste år bør etter Kirke- og undervisningsdepartementets mening være gjennom forskjellige tiltak å søke å engasjere de store folkegruppene til aktiv kulturinteresse. Bibliotekene bør derfor innta en sentral plass i den lokale kulturvirksomheten. De mange skal kunne øse av bibliotekets ressurser, samtidig som biblioteket aktivt bidrar som initiativtaker til kulturell egenvirksomhet i det lokale miljø. (Ot.prp. nr. 24 (1970-71), s. 2)

Deler av dette blir henvist til i odelstingsproposisjonen fra 1985-86 også.

Statistikk over hvor utbredt det å spille instrumenter er

Statistisk sentralbyrå utførte i 2008 en undersøkelse der de fant at 35% – like over en av tre – i Norge spiller noen form for musikkinstrument. Tallet var noe høyere i 1991, da de fant at det var 37% av befolkningen som spilte en form for musikkinstrumenter, men allikevel hadde det da holdt seg på rundt en av tre som spilte. Fram til da hadde det alltid tidligere vært flere kvinner enn menn som hadde oppgitt at de spilte instrumenter, mens det i 2008 for første gang var flere menn med 37% av menn mot 34% kvinner. I tillegg til dette fant de også i denne undersøkelsen at gitar og piano var de instrumentene som var mest spilt her til lands, med 13% som spilte gitar og 12% som spilte piano. De fant samtidig ut at blokkfløyte og elektronisk

orgel/synthesizer hadde sunket en del i hvor mange som spilte (Statistisk sentralbyrå, 2010).

Ifølge Norsk kulturbarometer fra 2021 er det nå 19% av befolkningen som oppgir at de spiller et instrument. En drastisk nedgang siden undersøkelsen i 2008. Men de oppgir også som en fotnote i statistikken her at de i denne undersøkelsen omformulerte spørsmålet, hvor de tidligere har spurt om man kan spille et instrument, og i 2021 ble spurt om man spiller et instrument. Dette kan ha påvirket resultatet og gjort at visse respondenter som tidligere ville svart ja her, ikke har gjort det denne gangen (Bekkengen, 2022, s. 134).

SSB kom i januar i år ut med en artikkel der de skriver at 21% av barn i alderen 9-15 år spiller et eller flere instrument, samt at 18% av barna i samme alder lager digital musikk. I samme artikkel er det med en modell, der man kan se at det for aldersgruppen 16-24 år er snakk om 22%, 20% for aldersgruppen 25-44 år, 17% mellom 45 og 66 år, 16% mellom 67 og 79 år, og 17% av de som er 80 år eller eldre som spiller instrumenter (Østhus, 2023).

Inflasjon og lønnsvekst

SSB forklarer i artikkelen "Hva er inflasjon?" fra 2022 at høy inflasjon gjerne blir forbundet med noe negativt, da det som oftest betyr at folk flests kjøpekraft har blitt svekket, og særlig dersom ikke lønnsveksten har fulgt denne økningen. De forklarer det med at dersom man for eksempel hadde et produkt som kostet 100 kroner i fjor, og inflasjonen ligger på 4 prosent, vil tilsvarende produkt koste 104 kroner i år. Dersom man ikke har gått opp i hvor mye man tjener, vil dermed ens kjøpekraft være svekket (Aursand, 2022).

Konsumprisindeksen til SSB viser til at inflasjonen i landet har steget med 6,7% fra mai 2022 til mai 2023 (Statistisk sentralbyrå, 2023b). De nyeste tallene SSB kan vise til en lønnsvekst på 4,6% fra november 2021 til november 2022 (Statistisk sentralbyrå, 2023c). Kjerneinflasjonen i tilsvarende periode som de nyeste tallene for lønnsvekst viser at denne imidlertid lå på 5,7% (Statistisk sentralbyrå, 2023a).

Syn på musikkinstrumenter på folkebibliotek

Her skal det trekkes inn hvordan folkebibliotekarer ser på musikkinstrumenter i form av egen og bibliotekets rolle. I tillegg vil det trekkes inn at ungdomsbrukere ønsker å finne musikkinstrumenter på folkebiblioteket sitt.

Folkebibliotekarens syn på egen og bibliotekets rolle i den offentlige sfære

I samarbeid med flere har Jamie Johnston skrevet artikkelen "Public librarians' perception of their professional role and the library's role in supporting the public sphere". Her har de sett på folkebibliotekarens syn på deres rolle, samt bibliotekets rolle i den offentlige sfære for syv forskjellige land: Norge, Sverige, Danmark, Island, Tyskland, Ungarn, og Polen.

Tabell 5 i denne artikkelen ser på tilbud bibliotek tilbyr som er utenom det tradisjonelle medietilbudet forbundet med bibliotek. Blant de forskjellige tilbud denne tabellen viser er kreative aktiviteter, hvor det står spesifisert at det er snakk om blant annet å skape musikk, men også kreativ skrijving, strikkegrupper, og makerspace. Kreative aktiviteter kommer på tredje plass i norsk sammenheng av hva folkebibliotekarene ser på som viktig av tilbud utenom det tradisjonelle medietilbudet til bibliotek, og havnet kun bak det å arrangere arrangementer i biblioteket, samt samtaleprogram, som for eksempel språkkaféer (Johnston et al., 2021, s. 1120).

I samme artikkel har de også sett på hvordan bibliotekarene vil evaluere 12 av de forskjellige rollene biblioteket har i lokalsamfunnet, i tabell 3. Punkt 11 på denne tabellen handler om å fremme kreativitet ved å tilby brukerne muligheter for kreativ utfoldelse. Interessant nok får dette punktet lavest prioritering av alle de forskjellige rollene listet her av de norske bibliotekarene. Det samme gjelder hos de andre skandinaviske bibliotekarene og, mens Island er de som prioriterer dette høyest, og setter dette på sin 8. plass (Johnston et al., 2021, s. 1116).

Duvold og Sæbø så i 2001 nærmere på folkebibliotekets rolle i menneskers hverdagsliv. Her så de på hva som er viktig i hverdagslivet til folk, og hvordan biblioteket kan spille en rolle der. De skriver blant annet at

Dermed kan folkebiblioteket formes av (eller etter) brukernes ønsker og behov. Nettopp fordi folkebiblioteket skal være et tilbud om alt til alle, er brukerundersøkelser vanskelige. Hvem er "alle", og hva er "alt"? Og hva vil folk ha ut av et folkebibliotek? (Duvold & Sæbø, 2001, s. 171)

Dette sitatet peker på at folkebiblioteket bør ha et mangfoldig tilbud til sine brukere og som avhenger av hva brukerne ønsker. Men også at det ikke er så lett å vite helt hva folket helst ønsker av et folkebibliotek, da det vil komme forskjellige svar fra forskjellige brukergrupper, og å gjøre alle til lags er en utfordring (Duvold & Sæbø, 2001).

Ungdomsbrukernes ønsker

I sin masteroppgave *Biblioteket som møteplass for ungdom?* av Åshild Ubostad Plener er det et interessant funn å trekke inn her fra hennes intervjuer med ungdom. På spørsmål om hva slags råd hennes informanter hadde til bibliotek for å gjøre bibliotekene bedre egnet som møteplass for ungdom svarer den ene informanten at de "skulle gjerne hatt mulighet til å låne instrumenter og også hatt et øverom på biblioteket. Det er mange som ikke har instrumenter hjemme" (Plener, 2008, s. 82). Dette er interessant og relevant når det er en av de få tilbudene ungdommen hun har intervjuet oppgir å ønske seg på et bibliotek.

Rapporten Yoice laget om ungdoms bruk av Enebakk bibliotek i 2019 gjorde liknende funn. Under delen som handler om hva ungdom i Enebakk er opptatt av kan de fortelle at de gjennom dybdesamtaler med ungdommen finner at en av deres interesser er nettopp det å spille musikkinstrumenter. Dette blir listet som femte punkt på en i alt 15 punkter lang liste, som tilsynelatende er listet etter frekvens for ganger en interesse blir nevnt (Yoice, 2019, s. 8).

Musikkteori – hva det å spille et instrument gjør med oss

Ved en oppgave som ser på utlånstilbudet for musikkinstrumenter er det relevant å se nærmere på hva det å spille et instrument gjør med en.

Fordeler ved musisering ifølge Ruud

Even Ruud skriver i sin bok *Musikkvitenskap* om emosjon og mening ved musikk og musisering. Han nevner her blant annet ni "stikkord" som dukker mye opp i forskning når det er snakk om å være en aktivt deltagende part i musikken. De ni er at musikk

- knytter mennesker sammen
- kan omformes til en form for sosial ressurs
- markerer politisk samhold
- utvikler emosjonell kompetanse
- kan regulere våre energier og emosjoner
- er en ressurs for identitetsbygging
- markerer identiteter
- skaper historiebevissthet og tilhørighet
- er en form for eksistensiell ressurs og kilde til livsfortolkning. (Ruud, 2016, s. 110)

Videre snakker Ruud om hvordan både David Hesmondhalgh i sin bok *Why Music Matters* (Hesmondhalgh, 2013), Gary Ansdell (Ansdell, 2014), og Tia DeNora snakker om hvordan musisering bidrar til at man får økt trivsel, livskvalitet, velvære, og at det skaper en mening hos mennesker å holde på med. For livskvalitet trekker Ruud fram at det er særlig fire felt musikk bidrar til å hjelpe for å øke ens livskvalitet, nemlig "vitalitet, mestring, tilhørighet og mening" (Ruud, 2016, s. 110).

Han går nærmere inn på hvert av feltene, og kort oppsummert sier han at vitalitet går ut på det å føle seg levende og bli i kontakt med kropp og følelser; mestring her kommer av at man får en mestringsfølelse når man klarer å beherske det å spille et instrument, synges, eller noen slags form for musisering; tilhørighet i form av at musikk er en god fellesskapsskaper, både gjennom at man knytter bånd til andre mennesker gjennom felles interesse for musikken, og en form for gjensidig anerkjennelse med andre mennesker gjennom musiseringen; og mening i form av å

være med på å skape en biografisk fortelling og å skape et produkt ut av ens indre, samt bidra til å gi uttrykk for ens identitet (Ruud, 2016, s. 109-111).

"Sju sosiale behov musikk kan dekke"

Kulset skriver om "sju sosiale behov musikk kan dekke" når man snakker om å spille instrumenter selv – eller musisere – i sin bok *Din musikalske kapital*. Her trekker hun frem hvor viktig sosialisering er for mennesker, og hvordan musisering kan spille en positiv rolle for menneskers sosialisering. De sju sosiale behovene hun nevner at musisering kan dekke er kontakt, sosial kognisjon, sam-empati, kommunikasjon, koordinasjon, samarbeid, og sosial samhørighet (Kulset, 2021, s. 64).

Empatiutvikling av musikk

Kulset skriver mer utdypende om at man blir mer empatisk av å musisere sammen. Hun oppgir at dette ser ut til at kommer av blant annet en økt produksjon av hormonet oksytocin ved musisering sammen. Dette kan øke tilknytningen man føler til andre mennesker, og gjøre at man stoler mer på de man musiserer med (Kulset, 2021, s. 69).

Musikkens funksjon i krisetider

Kulset ser på musikkens funksjon i krisetider, og tar særlig da for seg hvordan dens funksjon under koronapandemien var. Her peker hun på hvordan det ved nedstengingen av samfunnet raskt kom masse former for musikalske handlinger på sosiale medier. Hun skriver at musikken "knytter oss sammen, trøster oss, setter fellesskapets beste i fokus i stedet for individets egne behov, sørger for at vi får luftet følelsene våre" (Kulset, 2021, s. 100), og at "Musikk kan bidra til å skape en følelse av fellesskap og tilhørighet i en tid med usikkerhet. Musikk kan bidra med oppmuntring og letthet i en tid preget av bekymringer" (Kulset, 2021, s. 100).

Tidligere forskning

Som nevnt i introduksjonen finnes det ikke tidligere forskning om musikkinstrumentutlånstilbudet til folkebibliotek i Norge. Ved starten av oppgaven var det heller ikke mulig å oppdrive noe forskning om dette fra utlandet. Men våren 2023 kom det ut én artikkel om et folkebibliotek i Texas.

Siden det er sparsomt med forskningsartikler om akkurat utlån av musikkinstrumenter så kommer denne oppgaven derfor til både å ta inn litt mer om de nærliggende bibliotekstilbudene i form av å tilby noe litt på kanten av det man tradisjonelt tenker på som tjenestene i et folkebibliotek. Det blir dermed et lite overblikk der det blir sett litt nærmere på utlån av andre type bruksting som verktøy og frøbibliotek.

Musikkinstrumentutlånstilbud på offentlige bibliotek

Våren 2023 kom Michele Chan Santos ut med en artikkel i Texas Library Journal, der hun skriver om at Grapevine Public Library fra februar 2023 har startet å tilby utlån av musikkinstrumenter til sine brukere. Hun skriver at de tilbyr 17 instrumenter man kan låne med seg hjem i tre uker med mulighet for én forlengelse, så sant man er 18 år eller eldre. Instrumentene man kan velge mellom er blant annet akustisk gitar, bassgitar, keyboard, diverse perkusjonsinstrumenter, og mandolin. Biblioteket har også kurs for hvordan spille instrumentene på sine nettsider, samt at de har startet opp et ukulelekurs på biblioteket.

Bibliotekets assisterende direktør siteres med å si at det mest givende er å kunne overrekke dette til barn eller andre som ikke har råd til det ellers, og gleden ved å vite at barn kan få prøve ut noe de ellers ikke ville hatt mulighet til. Han sier videre at tilbudet kom fra at de hadde mottatt så store donasjoner av instruksjonsbøker, DVD, og annet materiale relatert til musikkinstrumenter, samt en konferanse kalt TLA Annual Conference. Det ene innslaget på denne konferansen i 2022 var *Jam Session! Music Programs and Services*, hvor det står på planen at

Public librarians will discuss their approaches to music programs and services, including live performances, instrument lending, recording

studios, and music instruction. Learn how each centers music in cultural programs and actively supports their local music community and get advice for budgeting and scaling according to community interests and available resources. (TLA, 2022)

Assisterende bibliotekdirektør forteller videre om hvordan han selv er en musiker med stor lidenskap for å spille; hans sønn tar musikktimer; og at han har sett mange barn som vil lære seg å spille instrumenter, men ikke har mulighet til å skaffe seg det selv, og gjerne ville bidra til å hjelpe dem ved hjelp av dette tilbudet.

For at brukerne skal få lov til å låne med seg instrumenter hjem må de først signere en avtale hvor de godtar vilkår om at de er ansvarlige for instrumentene de låner med seg, og dermed potensielle skader eller manglende returneringer av instrumentene. Santos skriver videre om hvordan det stort sett går i at det er barn som låner med instrumenter, gjennom at foreldrene da har signert en slik avtale.

Avslutningsvis i artikkelen har Santos fått noen råd fra den assisterende bibliotekdirektøren til andre offentlige bibliotek som kunne tenke seg å etablere et slikt tilbud. Essensen av rådet er at man ikke burde ha hast om man skal etablere et slikt tilbud, da det behøver mye planlegging i forkant, og kan fortelle at de selv brukte 9 måneder med forarbeid før tilbudet var operativt for brukerne. Blant ting han nevner at de trengte å sette seg inn i er hvordan legge instrumentene inn i biblioteksystemet, hvordan vedlikeholde instrumentene, hvordan skal man få dem i sirkulasjon, og for hvem skal de begrense mulighetene for å låne det med seg til – eller hva skal aldersgrensa være på. Han kan meddele at de kjøpte beskyttende oppbevaring for alle instrumentene, gitarplektre, instrumentstemmere, med mer. De måtte i tillegg lære hvordan andre bibliotek hadde katalogisert instrumentene de lånte ut (Santos, 2023).

Utlån av bruksting

Det er mangt man kan låne på folkebibliotek, men særlig nærliggende utlån av musikkinstrumenter i oppfattelse fra brukere og krav til bibliotekpersonalet virker verktøy og frøbibliotek til å være.

Verktøy

Et høyst relevant navn å trekke frem når det er snakk om utlån av verktøy i folkebibliotek er den svenske biblioteksforskeren Jonas Söderholm ved Högskolan i Borås. Han skrev i 2018 sin doktorgradsavhandling om verktøysutlån på bibliotek. Her skal det ses nærmere på to av artiklene i doktorgradsavhandlingen hans: "Borrowing Tools from the Public Library" og "Tool Lending Librarianship". I disse artiklene tar han for seg både brukerperspektivet og bibliotekperspektivet respektivt (Söderholm, 2016a, 2016b).

I artikkelen som tar for seg brukernes perspektiv på utlånstilbudet for verktøy kommer det klart frem at selv om det er mange ulikheter blant brukerne er det full enighet i en sterk følelse av verdsettelse for tilbudet. Söderholm fikk inn kommentarer om hvor nyttig tilbudet var, samt om hvor overrasket og utrolig brukere synes det at biblioteket hadde et slikt tilbud var. Det var kun et fåtall av tilbakemeldinger om forbedringspotensiale, og da gjerne i form av ønsker om flere verktøy å velge i, samt at det tidvis er litt lang ventetid på verktøyet man har behov for. Men selv fra de som kom med kommentarer av dette slaget var raske på å understreke hvor positivt de mente det å ha dette tilbudet tilgjengelig for dem var. Söderholm kommenterer at det var tydelig å se at dette ikke var noe brukerne tok for gitt, men virkelig satte pris på, og setter et tankekors ved om det kan ha med at verktøysutlån er noe man ikke forventer å finne på et bibliotek, mens muligheten for å låne bøker for eksempel er noe man som bruker gjerne tar for gitt. (Söderholm, 2016a, s. 151)

Söderholm fant til tross for dette at informantene hadde en generell tanke om at dette tilbudet var noe som hørte hjemme på biblioteket. Da som en potensiell relevant del av samfunnsrollen til bibliotekstjenestene, hvor det å få låne verktøy ikke hadde noe

med hvor god råd man har, hva slags bakgrunn man har, status, eller noe som helst slik, men kun fordi man har et lånekort. Og at det å kunne låne verktøy på biblioteket ga mening som en del av bibliotekets ånd og var i tråd med deres samfunnsoppdrag (Söderholm, 2016a, s. 153).

I artikkelen hvor Söderholm tar for seg bibliotekarenes side av verktøyutlånstilbudet forteller han at tilbudet blir sett på som noe veldig konkret. Bibliotekarene ser på tilbudet som å være mye både å ha selve verktøyene tilgjengelig, men også å tilby litt ekspertise i form av rett verktøy til rett bruker. Det er et behov for kompetanse i å instruere brukerne i hvordan bruke verktøyene, og vite hva som passer for hvilke oppgaver (Söderholm, 2016b, s. 383).

Frøbibliotek

Den amerikanske professoren Wilhelm Peekhaus ved University of Wisconsin fant i sin artikkel at det å starte opp et frøbibliotek krevde i de fleste tilfeller en ansvarlig frøbibliotekar. Denne bibliotekaren må velge hvilke frø biblioteket skal ha tilgjengelig, utvikle prosedyrer for hvordan låne ut og returnere frø, samt tilby opplæring og utdanne sine brukere i alt som har med frø å gjøre. Ved katalogisering kunne flere bibliotek rapportere at en katalogiseringsmal var hendig. Informantene til Peekhaus oppgir at de ser på frøbibliotek som en passende del av bibliotekets samfunnsoppdrag, ved at det bidrar til å spre informasjon, tilgjengeliggjøre ressurser, samt utvikle kunnskapsnivået i samfunnet (Peekhaus, 2018).

Metode

Denne oppgaven sentrerer hovedsakelig rundt datainnsamlingen gjort gjennom semistrukturerte intervjuer med fire bibliotekarer med ansvaret for musikkinstrumentutlånstilbudet ved sine respektive bibliotek. Etter endte intervjuer ble det foretatt en transkribering, og deretter en tematisk analyse av datamaterialet.

I tillegg til dette har det blitt foretatt en kartlegging av alle folkebibliotek i Norge med et musikkinstrumentutlånstilbud. Dette for å se omfanget av tilbudet i landet, samt å se hvilke bibliotek det var mulig å ta kontakt med for å intervjuer i anledning oppgaven.

Utvalg

Jeg valgte å gå for å se på musikkinstrumentutlånstilbudet ved fire bibliotek i Norge. Valget ble å se på bibliotek med omtrent 10 000, 25 000, 100 000, og over 200 000 innbyggere. Dette for å se om det var forskjellige erfaringer med tilbudet for bibliotek av forskjellige størrelser, og hvordan det hadde formet logistikken rundt tilbudet. Tanken bak var at det dermed ville være mulig for folkebibliotek som selv ønsker å etablere et musikkinstrumentutlånstilbud kan se hvordan bibliotek av tilnærmet lik størrelse har valgt å gjøre det og deres erfaringer fra å ha tilbudet til sine brukere.

Inklusjonskriteriene for informanter å intervjuer var at det måtte være folkebibliotek som holder til i Norge og som tilbyr brukerne sine musikkinstrumenter man finner igjen mye i populærmusikken, enten det var ukulele, gitar, tangenter, bass, trommer, eller liknende til utlån. I tillegg måtte det ikke være et like stort bibliotek som allerede hadde sagt ja til å bli intervjuet. Det var kun aktuelt å intervjuer bibliotekaren som hadde ansvar for tilbudet ved sitt bibliotek.

Eksklusjonskriteriet var folkebibliotek som hadde et musikkinstrumentutlånstilbud til brukerne sine, men kun var tilknyttet et fritidstilbud som kulturskolen eller korps.

Rekruttering

Rekrutteringen foregikk ved å sende ut en e-post med informasjon om studien til fire bibliotek som traff inklusjonskriteriene. Om det var mulig å identifisere den som hadde ansvaret for musikkinstrumentutlånstilbudet gjennom personlige kontakter ved bibliotekene eller informasjon på nettsidene ble e-posten sendt direkte til denne personen.

Datainnsamlingsmetode

Oppgaven har to datainnsamlingsmetoder: en kartlegging av folkebibliotek i Norge med musikkinstrumentutlånstilbud, og intervjuer fire bibliotekarer som har ansvaret for musikkinstrumentutlånstilbudet ved sitt folkebibliotek.

Kartlegging av folkebibliotek i Norge med musikkinstrumentutlånstilbud

Det å kartlegge alle folkebibliotek i Norge som har et musikkinstrumentutlånstilbud ble gjort både for å se hvor utbredt tilbudet det var, men også for å lage en oversikt som det ikke virker til at eksisterer fra før av. Særlig siden det var veldig varierende hvor enkelt det var å finne ut at de forskjellige bibliotekene i det hele tatt hadde et tilbud om musikkinstrumenter til utlån. Denne oversikten kan være relevant for videre forskning, dersom noen for eksempel ønsker å spørre alle som har dette tilbudet i Norge om deres opplevelser.

For å kartlegge alle folkebibliotek i Norge som tilbyr brukerne sine å låne musikkinstrumenter var det flere fremgangsmåter som måtte benyttes. Det var flere bibliotek som ble kartlagt gjennom tips fra medbibliotekarstudenter og andre bekjente som hørte om oppgaven min og visste om et eller flere bibliotek med dette tilbudet. Dette skulle vise seg å være veldig hendig, da visse bibliotek ikke var mulige å fange opp på andre måter enn å søke i bibliotekets egen bibliotekskatalog etter et konkret instrument.

Den første måten å finne bibliotek på var gjennom å søke på Google, hvor jeg brukte søkestrenger som "folkebibliotek utlån musikkinstrument". Dette ga en del

treff, men mye duplikater. Jeg prøvde meg fram med forskjellige frasesøk og, men disse hjalp lite.

Deretter ble det å søke på Nasjonalbibliotekets Biblioteksøk (bibsok.no) på diverse instrumenter, bla gjennom trefflistene for å se om det var noe som så ut til å være snakk om det faktiske instrumentet, og se hvilke bibliotek som hadde instrumentet.

Jeg begynte også å gå gjennom alle kommunenavn i Norge og søke på "[kommunenavn] bibliotek musikkinstrument" på Google. Dessverre fant jeg etter et par fylker ut at dette ikke fanget opp alle bibliotek jeg hadde kartlagt så langt, og ga opp denne metoden. Jeg vurderte her å gå inn på hver eneste biblioteks bibliotek katalog for å søke etter noen av de vanligste instrumentene. Men dette ville være for omfattende, og særlig siden man gjerne ikke kan avgrense på "Instrument" i katalogene, og dermed må gå gjennom hele trefflista.

En medstudent tipset meg så om å søke på gamle Facebook-innlegg. Flere bibliotek ble funnet ved å søke på "gitar utlån", "gitar utlån bibliotek", "ukulele utlån", og "ukulele utlån bibliotek" på Facebook. Jeg dobbeltsjekket alltid i bibliotek katalogen til de bibliotekene jeg fant på denne måten at de fortsatt hadde instrumenter til utlån. På denne måten fant jeg også et par bibliotek som ikke lenger har et musikkinstrumentutlåntilbud.

Den siste metoden for å finne bibliotek var å ta kontakt med alle fylkesbibliotek i landet for å høre om de kunne sende meg en oversikt over bibliotek i sitt distrikt som hadde musikkinstrumenter til utlån. Et par bibliotek ble funnet på denne måten og.

Intervjuer

Hoveddelen av datamaterialet for masteroppgaven har kommet fra semistrukturerte intervjuer med fire bibliotekarere som har ansvaret for musikkinstrumentutlåntilbudet ved sine respektive folkebibliotek. Jeg skal her forsøke å vise mer om hvorfor og hvordan jeg endte på at det å foreta intervjuer for oppgaven, samt vise litt om hvordan prosessen ble gjennomført.

Johannessen, Tufte, og Christoffersen skriver at

Intervjuer egner seg når forskeren har behov for å gi informantene større frihet til å uttrykke seg enn det et strukturert spørreskjema tillater. Menneskers erfaringer og oppfatninger kommer best fram når informanten kan være med på å bestemme hva som tas opp i intervjuet. (Johannessen et al., 2016, s. 145)

Ettersom jeg ønsker å se nærmere på begrunnelsen for hvordan ting er gjort, hva som har vært med på å forme logistikken som det har blitt, og høre litt refleksjoner rundt tilbudet støtter dette dermed oppom valget å gå for intervju som metode.

De skriver videre at "Sosiale fenomener er *komplekse*, og det kvalitative intervjuet gjør det mulig å få fram kompleksitet og nyanser" (Johannessen et al., 2016, s. 146). Jeg vil argumentere for at det er dette komplekse, og nyansene ved det, som gjør det interessant å se på bibliotek med brukergrupper av forskjellige størrelser. Samt se hvordan og hvorfor de har løst forskjellige aspekter ved deres musikkinstrumentutlånstilbud nettopp slik de har. Min hypotese i forkant av forskningen var at det ville være forskjeller på hva som fungerer på et storbybibliotek og et folkebibliotek for et mindre tettsted.

Når det er snakk om størrelse på intervjuene skriver Johannessen, Tufte, og Christoffersen om én-til-én-intervjuer at "Vi bruker én-til-én-intervjuer når vi ønsker fyldige og detaljerte beskrivelser av informantens forståelse, følelser, erfaringer, oppfatninger, meninger, holdninger og refleksjoner knyttet til et fenomen" (Johannessen et al., 2016, s. 146). Ettersom det å få mest mulig innsikt i hva de enkelte bibliotekarene har å fortelle, treffer dette mye bedre enn å prøve og få samlet alle bibliotekarene inn til ett stort gruppeintervju.

I forkant av intervjuene ble det estimert at de ikke kom til å ta mer enn en time per. Intervjuene endte med å bli henholdsvis på omtrent 30, 50, og to på 60 minutter. Alle intervjuene ble tatt opp med bruk av UiOs Diktafon-app. Kun et av intervjuene ble foretatt digitalt gjennom Zoom. Dette etter bibliotekarens egne ønske.

Jeg gikk for semistrukturerte intervjuer, hvor det ved alle intervjuene endte med at flere av spørsmålene i spørsmålsguiden ble besvart uten at jeg eksplisitt måtte spørre om det.

Flere nyttige funn kom frem ved at informantene fikk prate fritt. Denne formen virket også til å gjøre informantene mer avslappet og føle seg tryggere i intervjukonteksten.

Etter å ha foretatt alle intervjuene transkriberte jeg alle intervjuene. Dette ga meg til sammen 86 sider med datamateriale.

Analyse

Jeg valgte å gjøre en tematisk analyse av datamaterialet mitt etter endt transkribering. Dette ble valgt etter å ha lest om forskjellige analysestrategier i boka *Analyse i praksis: en håndbok for masterstudenter* (Anker, 2020, s. 40), for så å se nærmere på analysestrategien i *Thematic Analysis* av Braun og Clarke. De beskriver tematisk analyse som en måte å utvikle, analysere, og tolke mønstre gjennom et kvalitativt datamateriale, hvor man gjennom koder lager seg temaer (Braun & Clarke, 2022, s. 4). Tematisk analyse egner seg godt i denne oppgaven da den egner seg godt for kvalitativ datainnsamling, er fleksibel, kan brukes for å oppsummere et større datasett, samt vise forskjeller og likheter i et datasett – som var fordelaktig for å se likheter og ulikheter i hvordan bibliotek hadde løst logistiske utfordringer, og passer godt for å få uforutsette innsikter fra datamaterialet (Braun & Clarke, 2006, s. 97).

For den tematiske analysen fulgte jeg Braun og Clarkes seks faser av en refleksiv tematisk analyse. Jeg gjorde meg dermed først godt kjent med hele datamaterialet mitt. Deretter ble det å kode hele materialet, som jeg valgte å gjøre i programmet NVivo. Kodene ble inspirert av intervjuguiden som ble brukt i intervjuene, samt forskjellige interessante funn jeg så mens jeg ble godt kjent med datamaterialet. Så ble det å inndele kodene inn i temaer igjen, som gjorde det mye mer oversiktlig å se hva som passet hvor. Deretter ble det å se nærmere på kodene og temaene, finne ut hvem som passet best hvor. Når jeg omsider var fornøyd endte disse temaene og deres underkoder med å bli overskrifter og underoverskriftene jeg videre brukte under "Funn" i oppgaven. Visse revideringer fant sted ettersom hvordan jeg fant ut at det ga best flyt i lesingen, og dette med stadige endringer i analysen

gjennom skrijving avslutter også Braun og Clarke sin modell med (Braun & Clarke, 2022, s. 35-36).

Etikk

Alle informantene mine fikk i forkant av intervjuene tilsendt et samtykkeskjema som ble godkjent av alle informantene. Dette samtykkeskjemaet er vedlagt på slutten av oppgaven som "Vedlegg 2: Informasjonsskriv til informantene".

Alle informantene ble også informert om at intervjuet ble tatt opp.

Studien er godkjent av NSD (nå Sikt). Godkjennelsen er vedlagt på slutten av oppgaven som "Vedlegg 1: Godkjennelse fra NSD". Jeg informerte NSD om at jeg både kom til å anonymisere mine informanter etter beste evne, hvilke spørsmål jeg skulle stille de, samt hva oppgaven min gikk ut på.

Ved endt studie vil lydopptakene, samt transkriberingene og all kontaktinformasjon for informantene slettes.

Anonymiseringen, de etiske retningslinjer for oppgaven, samt samtykkeskjemaet er utarbeidet i tråd med de forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora som Den nasjonale forskningskomité for samfunnsvitenskap og humaniora har gitt (NESH, 2021).

Her skriver de blant annet at "*Forskere skal som hovedregel innhente et forskningsetisk samtykke til deltakelse i forskning. Det forskningsetiske samtykket skal være frivillig, informert og utvetydig, og det bør være dokumenterbart.*" (NESH, 2021, s. 18). De skriver videre om samtykke at

Det er en forskningsetisk hovedregel at det skal gis informasjon og innhentes samtykke fra alle som deltar i forskning. Det gjelder selv om det ikke innhentes personopplysninger eller sensitiv informasjon, og det gjelder selv om personene blir anonymisert når man offentliggjør resultatene. Både det forskningsetiske ansvaret for å informere og det forskningsetiske samtykket til å delta i forskning

omfatter mer enn kravene i personvernlovverket. (NESH, 2021, s. 18)

Dermed ble det viktig å gi ut god og utfyllende informasjon om hva det å delta i forskningsprosjektet mitt ville ha å si for mine deltagere, samt at de ville bli anonymisert etter beste evne.

Anonymisering skriver Den nasjonale forskningskomité for samfunnsvitenskap og humaniora mer utfyllende om. De skriver om hvordan dette er en vurderingssak man som forsker må ta, for å se "om det er nødvendig å beskytte forskningsdeltakernes identitet" (NESH, 2021, s. 22). Om anonymiseringsprosessen skriver de videre at

Anonymisering innebærer å fjerne forbindelsen mellom personer og informasjon slik at opplysningene ikke kan spores tilbake til individet. Pseudonymiserte opplysninger skal ikke kunne knyttes til individene de kommer fra av utenforstående, men forskeren eller andre autoriserte aktører har mulighet til å knytte informasjon og individ ved hjelp av et pseudonym eller en annen koblingsnøkkel. (NESH, 2021, s. 23)

Funn

For oppgaven ble fire bibliotekarer intervjuet, alle med ansvar for musikkinstrumentutlånstilbudet ved sine respektive fire forskjellige bibliotek. Alle informantene som ble intervjuet har fått anonymiseringskoder.

Anonymiseringen følger formen B (for bibliotek) + cirka antall tusen innbyggere i kommunen biblioteket er folkebibliotek for. Dermed er det snakk om B10 for biblioteket med omtrent 10 000 innbyggere; B25 for biblioteket med omtrent 25 000 innbyggere; B100 for biblioteket med omtrent 100 000 innbyggere. B200 burde strengt talt vært kodet B200+, ettersom det ikke er ønskelig å oppgi hvilket av bibliotekene på over 200 000 innbyggere det er og si om det er nærmere 200 000 eller 300 000, men for å være konsekvent har det blitt B200.

Oppgaven velger i tillegg ikke å oppgi kjønn på noen av informantene i et forsøk på å anonymisere dem best mulig. Derfor kommer "hen" til å brukes som pronomen på alle informantene. Alle intervjuene foregikk på norsk.

I denne delen av oppgaven kommer det først til å bli presentert en oversikt over alle folkebibliotek i Norge med et musikkinstrumentutlånstilbud, som da er et resultat av kartleggingen foretatt. Like under dette kommer en liten seksjon om at tilbudet har blitt fjernet fra visse bibliotek, som også ble funnet gjennom denne delen av datainnsamlingen.

Deretter blir funnene fra intervjuene presentert, hvor det først vil handle om historikken for tilbudet hos de forskjellige bibliotekene. Så gå litt inn på de forskjellige logistiske valgene som er gjort, se litt på problemene bibliotekene har hatt tilknyttet til dette utlånstilbudet, se nærmere på forskjellige aspekter knyttet til bibliotekaren og tilbudet, for deretter å gå inn på brukerne og tilbudet.

Så blir det litt om annet musikkrelatert bibliotekarene oppgir å gjøre, se på tilbudet i sammenheng med annen formidling på huset, hvordan bibliotekarene ser på tilbudet med folkebibliotekloven, for så avslutningsvis å se på hvordan veien ser ut videre for tilbudet for bibliotekarene.

Oversikt over folkebibliotek med et musikkinstrumentutlånstilbud

Dette er lista over alle de folkebibliotek som ble funnet som tilbyr utlån av musikkinstrumenter per 12. juni, 2023. Her skrives også ned et omtrentlig innbyggertall på kommunen biblioteket er folkebibliotek for.

Sortert fra største til minste innbyggertall:

1. Oslo (Deichman) (710 000) (musikkinstrumentutlånstilbud midlertidig avvirket grunnet utskifting av biblioteksystem)
2. Bergen (287 000)
3. Trondheim (211 000)
4. Stavanger (Sølvberget) (145 000)
5. Bærum (129 000)
6. Drammen (102 000)
7. Asker (96 000)
8. Fredrikstad (83 900)
9. Tønsberg (54 600) og Færder (26 700) (til sammen 81 300)
10. Skien (55 900)
11. Kongsberg (27 800)
12. Horten (27 500)
13. Harstad (24 900)
14. Lindesnes (23 500)
15. Stord (19 000)
16. Modum (Midt-Buskerud bibliotek) (14 500)
17. Bamble (14 000)
18. Tysvær (11 200)
19. Fauske (9 600)
20. Kvinesdal (6 000)
21. Grue (4 600)
22. Vang i Valdres (1 700)
23. Hvitvingfoss (1 100)

Fjernede tilbud

Under prosessen med å søke opp og lage en oversikt over alle folkebibliotek som hadde et musikkinstrumentutlånstilbud ble det funnet folkebibliotek som hadde startet opp dette tilbudet for flere år siden, men som ikke lenger har det oppe og går i dag. Dette kom frem gjennom gamle Facebook-poster hvor de oppfordret til å komme på biblioteket og låne instrumenter med hjem (Fyrverkeriet bibliotek, 2017; Ås og Nordby bibliotek, 2015), men hvor det nå ikke lenger er mulig å finne noe tegn til instrumentene de da tilbød i disse bibliotekataloger eller på deres hjemmesider.

Historikk og valg av hva de tilbyr

Gjennom intervjuene ble det innhentet informasjon om bakgrunn for hvorfor de forskjellige bibliotekene i sin tid hadde valgt å starte opp med sine musikkinstrumentutlånstilbud. Det ble også innhentet informasjon om hvilke instrumenter de forskjellige bibliotekene hadde valgt å starte utlånstilbudet med først og hvorfor nettopp disse instrumentene ble valgt; samt hva de tilbyr av ekstrautstyr til instrumentene, og hvorfor de tilbyr eller ikke tilbyr ekstra utstyr.

Bakgrunn for hvorfor de startet opp utlånstilbudet til å begynne med

Samtlige bibliotek representert ved intervjuene startet opp tilbudet for over ti år siden. Både B200 og B25 nevner at Deichmans musikkinstrumentutlånstilbud var en inspirasjon for hvorfor de startet med det. B10 nevner en ildsjel i samfunnet som mente dette var et tilbud biblioteket måtte starte opp, og søkte dermed om midler til å få kjøpt inn instrumenter her. B100 forteller at de startet med tilbudet fordi de så behovet for å ha et slikt tilbud til folk som er "i etableringsfasen, unge mennesker, flyktninger, separerte".

Hvilke instrument de startet med, og hvorfor

På spørsmål om hvilket instrument de startet opp tilbudet med, og hvorfor de startet med nettopp dette svarte både B100 og B25 at det var klassiske gitarer som var først. Begrunnelsene her var om at biblioteksjefen "ville ha gitarer" fra B25. De tenkte

i tillegg at det ikke var så store investeringen, når de tenkte det som at "en gitar betyr tre bøker", siden innbundne bøker koster sånn 300-500 kroner. Hos B100 informerer bibliotekaren som ble intervjuet at hen "personlig syntes det var enklest å vedlikeholde" og at dette er et tradisjonelt instrument og dermed "fordommer og forventninger som fikk [dem] til å kjøpe det først".

B200 begynte først med ukulele, og begrunner det med at det "er veldig enkelt, lite, hendig, og lett å vedlikeholde instrument". Ukulele var blant de første instrumentene de andre bibliotekene forteller at de tok inn og, selv om det da ikke var nødvendigvis det aller første de startet med.

Bibliotekaren ved B10 hadde ikke vært med ved oppstarten av tilbudet, og hadde ikke funnet noen dokumentasjon på hva de startet med først. Men ut ifra hva hen kunne meddele virket det da som om de startet med et bredt utvalg fra starten av, grunnet midlene de fikk innvilget til innkjøp av instrumenter.

Hvilke instrumenter bibliotekene har sett seg nødt til å ta inn og hvorfor

Det kom frem ved spørsmål om hvilket instrument de startet med at alle tre bibliotek som startet først med ett enkelt type instrument fikk tilbakemeldinger fra brukere om ønsker om andre instrumenter å ta inn. B25 og B100 tok begge inn flere typer gitarer til å begynne med, samt at ukulele ble rimelig tidlig tatt inn. B200 – som da hadde startet med ukulele – gikk motsatt vei, og trappet opp tilbudet med utlån av gitar da de så det var populært med utlånet av ukulelene. Både B200 og B100 nevner så håndtrommer, mens B25 valgte å fortsette med flere strengeinstrumenter til å begynne med. Det kan virke som valget av å fortsette med flere strengeinstrumenter grunner noe i at den ansvarlige bibliotekaren selv har mest erfaring innen strengeinstrumenter. B25 forteller også at de valgte å gå for "billige" versjoner av instrumentene, slik at dersom noe ble ødelagt eller ikke levert tilbake kunne de tenke "ok, det er bare litt som at vi har mistet tre bøker. Ikke så farlig det".

Alle bibliotek snakker om fiolin, uavhengig av om de for øyeblikket tilbyr det eller ei. De som ikke har det per nå virker til å trekke frem pris og manglende kunnskap både

om instrumentet generelt, men vedlikehold spesielt som faktorer for hvorfor de ikke allerede har det, til tross for at det er ønskelig.

Hva bibliotekene tilbyr av ekstrautstyr til instrumentene

Det er veldig varierende hva bibliotekene tilbyr som kan sies å være ekstrautstyr til sitt musikkinstrumentutlånstilbud.

B10 forteller at når man låner instrumenter får man med "i pakken" – som antas å bety at det medfølger i instrumentbaggene – instrumentkabler, stemmere, og gjerne også noe av lærebøker for det gitte instrumentet. Hen trekker også fram at de har et sanganlegg.

B25 tilbyr både plektre (inkludert spesialplektre), gitarstemmere, gitarslides, capo, og små, batteridrevne forsterkere. Hen nevner at også de i begynnelsen av tilbudet sitt "laget noen pakker", hvor man fikk med lærebøker til det gitte instrumentet.

B100 kan fortelle at de ikke nå tilbyr slikt som forsterkere, instrumentkabler, gitarstemmere og sånne ting på spørsmål om dette. Hen virker til å begrunne det med at det ikke er alle bibliotekarene som vet alt om dette med musikkinstrumenter og hvordan alt av utstyr ser ut, og at man heller ikke kan forvente det av bibliotekarene. Konkret blir det nevnt at de bevisst har holdt seg unna å tilby ting som har med strøm å gjøre, av risikoen det bringer med og spørsmålene om "er det i ustand? Kan det skje noe?". Hen nevner også at de har hatt erfaring med at ting har blitt demontert og at visse deler ikke har kommet med tilbake som begrunnelse for hvorfor de ikke tilbyr denne slags ekstrautstyr.

B200 forteller at de i alle fall låner ut både forsterkere i full størrelse, og instrumentkabler (som følger med i gigbaggene). De hadde tidligere gitarstemmere og, men "de forsvant bare etter hvert". Det spekuleres i at folk bare rett og slett glemmer å levere disse små maskinene, og at de i utgangspunktet var heller dårlig kvalitet på og, så det nok er bedre å stemme etter YouTube eller liknende. Til å begynne med hadde også disse instrumentpakker de tilbød hvor man fikk med

lærebøker for det gitte instrumentet. Det har de siden sluttet med, men har bøkene liggende like ved instrumentene så man lett kan ta det med seg om ønskelig. Imidlertid forteller bibliotekaren i samme moment at "de fleste låner jo bare instrumentet".

Alle bibliotek nevner at de også tilbyr noter. Det virker til å være innforstått at det her er snakk om notehefter og/eller notebøker de har tilgjengelig for utlån. Men interessant at dette av alle bibliotekarer nevnes når det blir spurt om hva de tilbyr av ekstrapstyr.

Logistiske valg

Her presenteres de forskjellige logistiske valg som de intervjuede bibliotekarene oppgir at bibliotekene deres har gjort rundt sitt utlånstilbud av musikkinstrumenter.

Oppbevaring av instrumentene

De forskjellige folkebibliotekene som ble representert gjennom intervjuene oppbevarer instrumentene sine på en måte hvor det er et skille mellom de som har innbyggertall på rundt 100 000 og oppover, og de som var på rundt 25 000 og nedover.

De større bibliotekene har valgt å låse inne flere av instrumentene for å forhindre tyveri. Det gis inntrykk av at dette er noe de har endret på etter erfaring med at det var vanskelig å vite hvilke brukere som hadde med seg et instrument da de kom inn på biblioteket til å begynne med, og hvem som ikke hadde det.

De mindre bibliotekene har derimot sett seg nødt til å sette instrumentene vekk da de ikke har plass til å ha dem stående ute til vanlig. Dette var også eneste grunn de oppga for å ha tatt dette valget. Ved direkte spørsmål om bråk og/eller tyveri også hadde hatt noen som helst påvirkning på valget svarte de at det ikke hadde det. Om bråk utdypet de at "biblioteket skal være litt bråkete, skal det ikke det?" som B25 kommenterer, og "litt lyd tåler vi" som B10 sa. Mer om dette under kapittelet "Bråk?".

Både B25 og B100 oppgir imidlertid at de har hatt instrumentene stående ved skranken tidligere, men at det ikke ble plass til å ha instrumentene akkurat der. Allikevel virker det altså ikke til at dette er hovedgrunnen for at B100 nå har instrumentene låst inne.

Kort oppsummert er det dermed ikke mulig for brukere ved noen av bibliotekene å hente ut ethvert instrument som de kunne tenke seg å låne med seg hjem på egenhånd.

Aldersgrense og tanker rundt dette

På spørsmål om de hadde noen aldersgrense på tilbudet av musikkinstrumentutlån oppgir de tre største bibliotekene at dette følger standard lånekort hos dem. Dermed kan man låne instrumenter fra samme alder av som man kan låne bøker og alt annet hos dem. B200 sier i den sammenheng at man må ha signatur fra foresatte om man ikke er myndig ennå, og at det dermed er de foresatte som er ansvarlige frem til en selv er det. B10 forteller at de har en egen kontrakt man må undertegne sammen med sine foresatte dersom man ønsker å låne instrumenter før man er fylt 18 år.

Erstatningskrav

Erstatningskrav er noe bibliotekene har løst på tre forskjellige måter. Da i form av en satt sum uavhengig av instrumentets faktiske kostnad, den faktiske kostnaden, eller noe høyere enn faktisk kostnad på instrumentet.

Det største biblioteket, B200, har valgt å sette erstatningskravet til å være noe høyere enn innkjøpssummen for de forskjellige instrumentene. Dette så det skulle være avskrekkende fra å beholde instrumentet selv, at det ikke skulle tenkes på som å "være en grei måte å skaffe seg en gitar på", og dermed være billigere for brukerne å levere tilbake instrumentet enn å måtte ut med summen på erstatningskravet.

B25 forteller at de har valgt å sette 1000 kroner uansett instrument, og begrunner dette med at de fleste instrumenter nå koster like over 1000 kroner.

B10 oppgir at erstatningskravet ligger på den reelle summen for de forskjellige instrumentene. Dette virker også til å være tilfellet hos B100.

RFID eller strekkode?

Tre av bibliotekene benyttet seg av strekkoder for instrumentene sine. Kun B100 oppga å ha gått vekk fra det, og nå begynt å ta i bruk RFID-brikker. Det virket som om alle sammen hadde begynt å ta i bruk RFID-teknologi i sine biblioteker på bøkene. Men kun B100 som da hadde satt det på instrumententutlånet ennå. Det ble ikke spurt spesifikt om hvor strekkodene var satt, men allikevel ble det oppgitt fra noen at det sto direkte på gitaren, mens noen andre hadde det på baggen man fikk med til instrumentene.

Registrering

Ved spørsmål til bibliotekarene om hvorvidt de hadde RFID eller strekkode på instrumentene kom det gjerne også informasjon om hvordan de hadde løst registreringen av instrumentene hos seg.

Samtlige bibliotekarer forteller at man kan søke opp instrumentene på lik linje med bøker og annet materiale i deres databaser. De har alle løst det med at hver modell av et instrument – for eksempel spesifisere at det er en "Fender Stratocaster elektrisk gitar", heller enn bare å skrive "elektrisk gitar" – får en post, og at hvert eksemplar de har av den gitte modellen legges inn under denne. Det er imidlertid ikke alle som har valgt å presisere modellnavnet i postens navn, men det står gjerne oppgitt i et eller annet felt for posten så man kan se dette i deres katalogsøk. Grunnen for at de har valgt denne tilnærmingen heller enn for eksempel bare å ha at alle elektriske gitarer er under posten "Klassisk gitar" er at de ikke alltid får samme type klassisk gitar neste gang de skal kjøpe flere klassiske gitarer.

Hvordan gå frem for å låne

Hos alle bibliotekene må man være noe i kontakt med personalet for å låne instrumenter. Dette mye på grunn av at instrumentene til utlån er låst inn (som nevnt i kapittelet "Oppbevaring av instrumentene"). Men også fordi det hos alle utenom B100 er strekkoder på instrumentene, og med dette kan man ikke låne ut selv på brukernes utlånsmaskiner (som nevnt i kapittelet "RFID eller strekkode?"). Hos B100 er det dermed mulig å låne ut instrumentet selv på utlånsmaskinene deres for brukerne når man først har fått tak i instrumentet. Dette blir imidlertid ypperst sjeldent gjort ifølge deres bibliotekar.

Lånetid og forlengelsesmuligheter

Det var et stort sprik i utlånstiden for instrumenter fra de forskjellige bibliotekene. Dette spenner på mellom 14 dager til 3 måneder. Forlengelsesmulighetene er det imidlertid noe mer enighet om, hvor alle tilbyr mulighet for å forlenge på lik linje som bøker og andre medier.

B10 velger å la brukerne få 3 måneder lånetid automatisk, med mulighet for forlengelse på 1 måned av gangen, og sier dermed at "Du kan jo låne et halvår eller mer". Man går fram for å fornye lånet av musikkinstrumenter her på helt lik måte som man ville gjort for bøker, og dermed mulig selv å fornye lånet hjemmefra.

B25 har at lånerne kan få låne instrumentene i 4 uker av gangen. Også her er det helt lik måte å fornye lånet på som det er for bøker, så bibliotekaren deres forteller at "Det er folk som låner i flere måneder". B200 har også en utlånstid på fire ukers tid. Man kan også her forlenge lånet hjemmefra som man ville gjort med bøker, inntil to ganger.

B100 forteller at de startet tilbudet med en utlånstid for musikkinstrumenter på bare 7 dager, men at de fikk en del tilbakemeldinger på at dette ble altfor kort for brukerne. De gikk dermed opp til 14 dager. Det skal imidlertid være mulig å fornye lånet av musikkinstrumenter hjemmefra som med bøker også her.

Problemer

I et forskningsprosjekt som ønsker få et godt innblikk i hva man kan forvente seg om man har et musikkinstrumentutlånstilbud på et folkebibliotek er det naturlig å se hva slags erfaringer de forskjellige bibliotekene har hatt av problemer knyttet til tilbudet.

Ødelagte og skadede instrumenter

Ved spørsmål om det har blitt en del ødelagte eller skadede instrumenter oppgir samtlige bibliotek at det er noe det har vært lite av.

B10 nevner ingen eksempler på noen form for skader. Men lurer også på om det kan henge sammen med at det "har ikke vært så bra utlån på det her som det burde ha vært". Hen peker på en sammenheng mellom høyere utlånstall og mer skade om det "er faktisk i bruk da". Dette til tross for at det er en del utlånt hos de da intervjuet finner sted. Mer om det under "Er brukerne klar over tilbudet". B200 er i samme båt som B10 her når det gjelder skade, og sier at det ikke har vært noe skade eller ødeleggelse, men naturligvis blitt slitasje på instrumentene gjennom årene.

B25 og B100 nevner imidlertid spesifikke eksempler på skader de har opplevd, men gir samtidig uttrykk for at det har vært godt og vel innenfor det de i forkant hadde regnet med. B100 går så langt som å si at "det har vært overraskende lite!". B25 forteller om en gitar som kom tilbake med knekt hals med en unnskyldning om at gitaren "bare falt på gulvet". Hen poengterer så at man må gjøre en innsats for virkelig å ødelegge en gitar som det.

Om instrumenter har blitt innlevert eller ei

Alle bibliotekarer intervjuet for oppgaven oppgir forekomster av instrumenter som ikke har blitt levert inn. Men ikke såpass mye at det har virket avskrekkende fra å fortsette tilbudet for noen av dem. Her er det for øvrig snakk om både instrumenter og utstyr som ikke har blitt levert inn.

B100 nevner problemer med at det har vært deler av instrumenter som har blitt demontert uten at de som har tatt imot instrumentet i skranken har lagt merke til det, og generelt at "det har vært en del utfordringer som man ikke har oppdaget at manglet da man leverte".

B10 kan fortelle om liknende erfaringer, men da deler av et mikrofonsett som ikke var med i pakningen etterpå.

B100 og B200 fortalte under spørsmål om hva grunnen er for hvordan de oppbevarer sine instrumenter at de har flyttet på de for å passe på mot tyveri (som nevnt i kapittelet "Oppbevaring av instrumentene"). Det virker som B200 har direkte opplevd at instrumentene har blitt stjålet uten å bli lånt ut først. B100 så derimot at det kunne være vanskelig å vite for sikkert om brukerne tok med et instrument som ennå ikke var utlånt, og virker som flyttet instrumentene før det faktisk skjedde.

Instrumentene som blir nevnt av bibliotekene at de har mistet er alt fra ukuleler til dyre elektriske gitarer.

Bråk?

Ved spørsmål om det å ha instrumenter til utlån hadde gjort at det ble mer bråk i lokalene svarer samtlige bibliotekarer avkreftende på dette. Men det kommer fram at noe mer bråk har det blitt av å ha instrumenter i biblioteket. Dette har imidlertid stort sett hatt med pianoer som fast står framme og ikke er til utlån som blir spilt på, og hvor brukerne ikke har brukt hodetelefoner ved de bibliotekene som har elektriske pianoer. Det eneste eksempelet som kommer fram av bråk relatert til utlånstilbudet er B25 som forteller om ungdom som kom på biblioteket og ville prøve å spille gitar, og da fikk lov til å gå inn på et avgrenset rom for å spille der.

Bibliotekarene virker i det hele til å ha omfavnet den nye bibliotekloven (Folkebibliotekloven, 2014, § 1) om at litt bråk skal det være på folkebiblioteket, med sitater som "litt lyd tåler vi" fra B10, "biblioteket skal være litt bråkete, skal det ikke det?" fra B25, og at dersom noen "slår av en liten trall så tror jeg ikke det er noen som klager på det, altså" fra B200. Men her kan det også være relevant å ta med

kommentaren B10 kom med om at "de er jo litt forsiktige folk, folk tør jo sånn stort sett ikke, ikke sant? De er nok litt opplært i at biblioteket er stille".

Vedlikehold

Tre av bibliotekarene intervjuet for oppgaven ordnet selv opp i det meste av vedlikehold for instrumentene. Da med både å skifte strenger på instrumenter, stemme instrumentene om ønskelig for brukerne, og bytte av stemmeskruer om det ble nødvendig. B25 nevner også en episode med en akustisk gitar der det ble nødvendig å lime sammen deler igjen med trelim, som hen selv ordnet opp i.

B10 fortalte at dersom de måtte gjøre noe som helst av vedlikehold måtte de tatt kontakt med profesjonelle, men så lenge bibliotekaren som ble intervjuet hadde jobbet der hadde de ennå hatt til gode å måtte gjøre dette. B100 nevner problemer med pickupene ("mikrofonene" elektriske gitarer har for å plukke opp lyden og sende videre til en forsterker) på en elektrisk gitar som de ikke klarte å ordne opp i, og dermed endte med heller å kjøpe inn en "noe billigere, men nyere" gitar.

B200 forteller at hen "liker å holde instrumentene vedlike og kan jo å stemme en gitar og sånn, og veit når jeg bør skifte strenger og sånt og". Med andre ord gjør hen en del av vedlikeholdsarbeidet selv og.

Fiolin er et instrument som stadig ble nevnt, og som bibliotekarene så på som et ønskelig instrument, men problematisk på grunn av vedlikehold. Dette da de ikke hadde god nok kjennskap til instrumentet selv, og ikke ville følt seg komfortable med sånt som å skifte strenger på dette. Her ville de dermed helst hatt en intern på huset som selv spilte fiolin og kunne hjelpe til med det som var av vedlikehold av instrumentet, eller alternativt å fått noen utenfra til å komme og hjelpe til med det som måtte være.

Bibliotekarene

Det var særlig ønskelig å se på om dette tilbudet var noe bibliotekarene som ble intervjuet ville si de brant for, samt hvor viktig de mente tilbudet var. Et tredje aspekt rundt de ansvarlige bibliotekarene dukket opp fra intervjuene, da det gjennom intervjuene ble klart at det lå en skyldfølelse hos bibliotekarene og en følelse av opplevd utilstrekkelighet som det ble ønskelig å gå nærmere inn på. I tillegg var det interessant å se nærmere på hvordan informasjonen for utlånstilbudet var gjort tilgjengelig for de andre ansatte ved biblioteket, samt hva slags kompetansekrav dette tilbudet stiller for bibliotekets personale.

Brenner de ansvarlige bibliotekarene for tilbudet?

Samtlige av bibliotekarene ville si at de brant for musikkinstrumentutlånstilbudet til biblioteket. Dette kommer også tydelig frem gjennom hvordan de snakker om tilbudet i intervjuene.

B10 viser det godt ved å trekke frem alt hen kunne tenke seg å gjøre med tilbudet for å nå ut til flere brukere. Hen var selv ikke klar over at instrumenter til utlån engang var å finne på biblioteket før hen selv startet å jobbe der. Det ble en hjertesak for hen å få ordet om tilbudet ut, siden hen ikke klarte å komme seg over hvor fantastisk det var å ha dette tilgjengelig der. Dette blir nevnt mer under kapittelet "Er brukerne klar over tilbudet, og i så fall hvordan?".

Hos B25 skinner det gjennom ved å snakke om hva hen ser hos brukere som får utfolde seg gjennom tilbudet, og hvor viktig hen mener musikk og det å spille et instrument er.

Både B10 og B25 nevner ved spørsmål om de vil si tilbudet er noe de brenner for sin egen musikalske bakgrunn, og at de har fått kjenne så godt på det selv hva det har å si å få spille instrumenter.

B100 snakker mye om hvor viktig det er for hen å ha et mangfoldig tilbud til sine brukere. Hen snakker mye om dette også i valg av filmer og bøker som blir kjøpt inn, og at det ikke bare skal være snakk om å ha det man vet blir mye utlånt. Men også litt av det som de fleste av oss kanskje aldri har hørt om, og som gjør at noen brukere føler seg mer hjemme på biblioteket. Det var ikke bibliotekaren som ble intervjuet som hadde vært ansvarlig for tilbudet fra starten av, men allerede før de fikk ansvaret hadde hen kommet med en del forslag og hadde vært veldig aktiv i utformingen av tilbudet.

B200 trekker frem hvor godt hen liker det å vedlikeholde instrumentene, og gjøre alt rundt utlånstilbudet mer tilgjengelig for både brukere og ansatte. Hen viser gjennom intervjuet en tydelig interesse for musikk generelt, og ser på musikkinstrumentutlånstilbudet som en av de beste måtene å formidle noe musikkrelatert til brukerne sine nå, når CDer ikke lenger blir lånt i nærheten av like mye som de tidligere ble.

Hvor viktig mener de ansvarlige bibliotekarene at tilbudet er?

Det kommer tydelig frem hos alle bibliotekarene at de mener dette tilbudet er et viktig tilbud som bibliotekene deres tilbyr sine brukere. Flere av de uttrykket også overraskelse over at det ikke er noe flere bibliotek tilbyr.

B200 trekker særlig frem for å poengtere viktigheten av tilbudet at

det er i hvert fall en av de få områdene innen musikk som vi satser på da. Fordi at vi ser at det er godt mottatt og at det er populært, og det er ventelister på ting og... det er noe som de som bor i byen setter pris på.

Bibliotekarenes opplevde utilstrekkelighet

Et aspekt som i forkant ikke var forutsett å finne var noe som i oppgaven blir kalt "bibliotekarenes opplevde utilstrekkelighet". Felles for alle intervjuene med bibliotekarene var at det kom fram en følelse av egen utilstrekkelighet hos de. Dette

stort sett ytret i at de gjerne kunne ønske de hadde fått gjort mer ut av tilbudet. Enten det var ved å gjøre det mer synlig for brukerne i biblioteklokalet; markedsføre det mer og bedre, og kanskje til og med ha mer arrangementer rettet mot å fremme det; gjøre det enklere for brukere å låne; eller tilby mer rundt det, i form av innspillingsmuligheter, flere instrumenter, eller utstyr til det. Tid, plass, og budsjett blir gjerne trukket fram som faktorer for hvorfor de ikke gjør mer ut av tilbudet. Det er dermed vanskelig å vite helt hvor mye mer som kunne vært gjort, uten å få mer av disse tingene. Det at de føler på hvor mye mer de gjerne ville gjort med tilbudet understreker hvor mye de brenner for tilbudet, samt hvor viktig de mener det er.

Hvordan de har gjort informasjonen tilgjengelig for de andre ansatte

Bibliotekaren ved B200 nevnte at hen hadde prøvd å gjøre det så enkelt som mulig for de ansatte å finne fram til hvordan gå frem med utlån av musikkinstrumenter. Hen har løst dette ved å ha en tydelig fremgangsmåte "med bilder og det hele på internsida". Der står det blant annet hvor man "finner bagger og sånt, og nøkkel til [instrument]skapet, og alt det der", hvilken gitar til hvilken gitarbagg, samt "fremgangsmåten på selve utlånet". Bibliotekaren uttrykker det med å si at for alt "som er litt utenom det vanlige" av utlånstilbudet for biblioteket, så kan det "på en måte aldri bli tydelig nok".

Kompetansekrav innad i bibliotekets personale for å drifte dette

Hva slags kompetansekrav som ble stilt for bibliotekets personale for å drifte et utlånstilbud som dette er interessant å se nærmere på. Dette var noe bibliotekarene uoppfordret ytret refleksjoner om, og som er høyst relevant å se på for oppgaven.

B10 trekker både fram hvor hendig det ville være å ha en ansatt som kunne alt om bruk og vedlikehold av deres forskjellige instrumenter, samt en følelse av at hen "burde jo kunne ha spilt alle instrumentene [de] har da. Sånn ideelt sett". Men de benytter seg av det dersom det er noen som har kompetansen som er innom, om så for annet ærend. Dette kommer fram ved at de hadde en elev fra en lokal skole innom for praksis da intervjuet ble utført, og kan fortelle at siden denne eleven kunne

det å spille trommer fikk de hjelp av eleven til å sette opp det elektriske trommesettet de har. I tillegg fikk de eleven til å vise dem hvordan man både skal sette dette opp, sjekke at trommesettet fungerte, og i det hele tatt vise dets funksjoner så de kan veilede brukere som eventuelt skulle ha spørsmål ved lån av trommesettet. Hen forteller også at dersom de måtte ha foretatt noe slikt som et strengebytte på en gitar måtte de ha bedt om hjelp fra noen profesjonelle. Mer om dette under kapitlet "Vedlikehold".

B25 meddeler at hen mener det er veldig viktig å ha en på huset som kan foreta standardprosedyrer som å bytte strenger, samt å vite nok om sånn som gitar til å vite når de burde anbefale en bruker å låne en klassisk gitar med nylonstrenger og når de burde anbefale en bruker å låne en akustisk gitar med stålstrenger. Bibliotekaren har også en klar oppfordring til andre bibliotek som vurderer å starte med utlån av musikkinstrumenter: "det hjelper hvis man har en på huset som har litt peiling". Ikke viktig at de nødvendigvis kan spille så bra, "men det er viktig at de kan bytte strenger". Hen nevner også at det har kommet godt med å kunne stemme de forskjellige instrumentene, og at dette har vært ønskelig av brukere. Bibliotekaren forteller også om å ha limt sammen deler av en gitar med trelim tidligere, som nevnt under kapitlet "Vedlikehold". Dette viser også hvor mye som her blir gjort internt på huset.

B100 fortalte at hen byttet strenger, stemmeskruer og sånne små ting selv på kontoret sitt, og at det var noe hen hadde lært seg å gjøre til tross for at hen ikke selv drev med musikk.

B200 viser at det å sitte med kompetansen for alt rundt instrumentet gir et slags ansvar om også å videreformidle dette til de andre ansatte, som nevnt under forrige kapittel "Hvordan de har gjort informasjonen tilgjengelig for de andre ansatte". Men forteller også at hen da stemmer gitarene, og vet når strengene bør skiftes og skifter de selv da og.

Brukere

For denne oppgaven var det aktuelt å høre litt om brukerne av tilbudet og. Det ble hovedsakelig sett på hva slags brukere det var som brukte det – og da spurt om det var brukere av alle kjønn og alle aldre; hvordan det er med bruken av det – blir det brukt, eller blir det glemt; om brukerne er klar over at tilbudet er der – og hva de gjør for å gjøre brukerne klar over tilbudet, om noe; samt om de har fått noen tilbakemeldinger fra brukerne og kanskje hørt noe om hva slags påvirkning dette tilbudet har hatt på deres brukere.

Hvem bruker det?

Alle oppga at det ble mye brukt av den yngre brukergruppen, og det virket ikke til å være noen kjønn de hadde lagt merke til at lånte spesielt mye eller lite. I tillegg til dette kunne alle bibliotekarene meddele at brukere tilknyttet kommunens kulturskole var aktive brukere av tilbudet.

B10 oppga at hen trodde ikke det var noen andre brukergrupper enn barn og unge som lånte det omtrent, og at det gjerne var foreldre som lånte med til barna dersom det var noen voksne som lånte med et instrument. De eneste eksemplene hen kunne komme med ellers var noen som jobbet i kommunen som stadig lånte med seg instrumenter om de skulle ha det til jobboppdrag, samt noen flyktninger som hadde blitt veldig interesserte da de hørte om tilbudet på en besøksrunde hvor bibliotekaren informerte om bibliotekets tjenester. Disse hadde da også endt opp med å dra til biblioteket og låne med seg instrumenter.

B25 forteller mye om ungdomsskoleelever som kommer og låner instrumenter. Dette særlig da når de skal lære seg å spille en sang på skolen. Men hen forteller også om voksne og eldre brukere som låner med seg instrumenter.

B100 oppgir at det særlig er foreldre til barn med ønske om å lære seg å spille instrumenter. Det virker til å være svært vanlig at de først låner et instrument til barna på biblioteket for å "da se om det er interesse for det og at det ikke bare er noe

midlertidig liksom" før de prøver å sende barna til kulturskolen. Men hen forteller videre at de har veldig varierte brukere av tilbudet, og at det er både nyetablerte familier, pensjonister som vil se "om de har glemt gamle kunster" eller prøve noe helt nytt, og i det hele vært en "veldig variert type brukere".

B200 sier at hen tror det er ganske spredt, men at det kanskje er en overvekt på brukere av tilbudet som er fra tenårene til 30-årene. Hen forteller også at de har noen eldre som er faste brukere av spesifikt deres elektriske gitarer, og låner disse gjerne "et par-tre ganger i året".

Blir det brukt?

Ved intervjuene var det en god del utlån på musikkinstrumenter hos alle bibliotekene.

B10 prøvde å si at de ikke hadde så mye utlån – som nevnt i kapittelet "Ødelagte og skadede instrumenter" hvor de tenker en sammenheng mellom lite utlån og lite skade – men da ved spørsmål om hvorvidt brukerne er klar over tilbudet kommer det frem at det er en god del instrumenter utlånt den dagen intervjuet finner sted. Minst ti instrumenter blir nevnt at er utlånt. Men de forteller også at de har fått høre at det var veldig mange som lånte i starten, da det ble etablert og mye markedsført gjennom alle de lokale kanalene.

B25 forteller en del om ungdomsskoleelever som låner ut alt biblioteket har av gitarer når enn de skal lære å spille en sang på gitar på skolen. Dermed får biblioteket perioder hvor alt er utlånt samtidig, og andre perioder hvor alt er inne samtidig.

B100 og B200 meddeler at de har en del utlånt når intervjuene deres finner sted, men ikke så mye mer som ikke allerede er dekket i kapittelet "Hvem bruker det?". B200 hadde særdeles lite inne den dagen hen ble intervjuet, med kun to instrumenter igjen i hus.

Er brukerne klar over tilbudet, og i så fall hvordan?

Alle bibliotek oppgir at de får særlig mye oppmerksomhet fra den lokale kulturskolen for tilbudet, og at det her virker til at de ansatte forteller om tilbudet til elevene.

Samtlige av bibliotekene har noe informasjon om tilbudet på sine hjemmesider, men det er veldig varierende hvor mye som står her, om det er en egen side på hjemmesiden eller gruppert med andre tilbud, og hvor lett det er å navigere seg frem til denne informasjonen på hjemmesidene deres.

Det fortelles også om at de gjerne nevner tilbudet i de jevnlige informasjonsskriv om hva bibliotekene tilbyr, men da gjerne som et fast innslag som ikke nødvendigvis får mye oppmerksomhet eller plass i disse skrivenes.

Bibliotekaren ved B10 erkjente at hen ikke hadde hørt om at biblioteket hadde dette utlånstilbudet før hen startet å jobbe der, og reflekterer rundt hvorvidt det dermed muligens var litt dårlig kommunisert ut. Imidlertid forteller hen at dette tilbudet ble godt markedsført da det ble etablert. Hen har også begynt å fortelle om det når hen er ute på oppdrag, snakket om det i lokalavisa, og prøvd å trekke det frem i anledning skoleferier med en "kom og prøv"-tilnærming. Hen reflekterer mye over muligheter for hva de kunne gjort, som å være mer aktive på sosiale medier, og kanskje særlig på TikTok for å nå ut til ungdom om tilbudet. Men også flere arrangementer, samarbeid med lokale musikkaktører, og informasjonsskriv de kunne delt ut til elevene ved de lokale skolene.

B25 forteller at de reklamerer noe for tilbudet på Facebook og nettsidene om at det er tilgjengelig. I tillegg forteller hen at det virker som brått en del folk i kommunen kommer på at dette er et tilbud ved biblioteket, siden det plutselig kommer mange foreldre og ungdom som låner. Også her ble det en del mer markedsført i oppstarten av tilbudet, med i alle fall spalter i lokalavisa om hva biblioteket nå kunne tilby. Men ved spørsmål om hva de gjør for å nå ut til brukerne kommer det allikevel frem en tanke fra bibliotekaren om at de nok burde gjøre mer igjen for å minne brukerne på det.

B100 har også benyttet seg tidligere av å markedsføre tilbudet i anledning skoleferier, med en "vet du at det er mulig å låne musikkinstrumenter?"-tilnærming. Hen ser også på det at instrumentene tidligere sto mer synlig for brukerne var en måte å gjøre fler klar over tilbudet på. En måte å markedsføre det på som ingen andre nevner er at de gjerne trekker frem instrumentene dersom de har musikkarrangement, og har hatt aktører på besøk fra forskjellige type musikkskoler som da kan vise brukere hvordan spille på instrumentene som biblioteket har til utlån. Dette har skapt mye interesse for tilbudet blant særlig barn og foreldre. Men også denne bibliotekaren reflekterer over at de nok burde gjort mer for å gjøre brukerne oppmerksomme på at tilbudet fremdeles er der, og kanskje særlig litt mer markedsføring på sosiale medier.

B200 har skilting i lokalene for hvor man finner musikkinstrumentene, men nevner at det er en del brukere som allikevel fortsatt blir overrasket over at de har instrumenter til utlån.

Påvirkning og tilbakemeldinger

Ved spørsmål om bibliotekarene har hørt noen tilbakemeldinger fra brukerne forteller alle om en generell positivitet og overraskelse for at dette er et tilbud biblioteket tilbyr. Særlig foreldre virker det til å være at har kommet med mye tilbakemeldinger om hvor mye de setter pris på tilbudet.

B100 kan nevne spesifikt foreldre som er utrolig glade for å få muligheten til å la barna prøve instrumenter og se om det faktisk er noe de interesserer seg for før de må ty til å betale for instrumentene. B100 nevner også her tilbakemeldinger fra brukerne om at de syntes det burde være lengre utlånstid, så man fikk litt tid til å prøve instrumentene når man først lånte de, og dette påvirket de til å endre lånetid fra 7 til 14 dager. Hen forteller også at de fikk tilbakemeldinger på hvilke instrumenter brukerne ønsket de skulle kjøpe inn.

B25 nevner ved en annen anledning under intervjuet at hen ser hvordan dette tilbudet er for brukere som ikke biblioteket når ut til med andre tjenester, men som gjennom musikkinstrumentutlånstilbudet finner en plass i biblioteket. Bibliotekaren sier at:

Det føles som et tilbud som kan gå ut til de som ikke er helt sånn standard. [...] og kunne prøve seg med gitar. Jeg har sett det, en ungdom som føler seg kreativ og bare vil prøve å høre på og liker musikk og bare vil prøve for seg selv. Jeg synes det er veldig viktig for det kan hjelpe dem å komme i gang. [...] Det var egentlig en gjeng som hadde lyst til å gjøre litt med musikk. Og så til å få muligheten til å låne forskjellige ting. Det hjelper dem å føle bra om seg selv å prøve andre ting.

Annet musikkrelatert bibliotek gjør eller har gjort

Gjennom intervjuene har det kommet fram at bibliotekene er opptatt av å bruke og formidle musikk også på andre måter. Arrangementer og annet musikkrelatert de har nevnt er blant annet å dra ut av biblioteket for å ha musikkstunder for småbarn, hvor de tok med båndopptaker så barna kunne prøve å lage sanger og høre seg selv; sang til lunsj-tilbud; lage en hel produksjon med musikk til lokale historier for å formidle den lokale historien og litteraturen til barn; samt tilby muligheten for å spille inn musikk, enten det er i biblioteket eller at en bibliotekar drar ut med det de har av innspillingsutstyr for å ta de opp på en annen lokasjon.

Tilbudet i sammenheng med annen formidling på bibliotekene

De forskjellige bibliotekarene intervjuet for oppgaven oppgir at musikkinstrumentutlånstilbudet blir sett på i en formidlingskontekst med det andre materialet på biblioteket på forskjellige måter.

B10 forteller at de ser på det som "en del av mediesamlingen", og sa "det er ikke noe sånn egentlig mindre viktig enn bøkene". De brukte også arrangementer for å fremme og formidle tilbudet ut til brukere, og skape interesse for utlånstilbudet.

B25 trekker tilbudet frem sammen med annet musikkrelatert de har tilbudt sine brukere, i form av da arrangementer og å tilby innspilling med ordentlig opptaksutstyr. Når det kommer til hvilken del av samlingen det ses på blir særlig spilltilbudet deres trukket frem. Om dette kan ha med at det tidligere musikkrommet har blitt et spillrom er uvisst, men det virker til å bli sett på som en form for noe av det mer utradisjonelle og nyere biblioteket tilbyr brukere, og som treffer de som ikke er like interessert i bøker.

B100 nevnte en del om det samme som B10 når det kom til å bruke arrangementer som en form for å formidle tilbudet ut til brukerne sine. Da ved å ha arrangementer som var direkte knyttet til instrumentene de kunne tilby ved å ha profesjonelle aktører som viste brukere – særlig da barn – hvordan spille på de forskjellige instrumentene.. Hen kom også en del inn på filmsamlingen sin, samt notesamlingen sin under intervjuet, og det ser dermed ut til å ses på i sammenheng med alt annet de har i samlingen som ikke er vanlige bøker.

B200 kunne ikke nevne noen arrangementer de hadde hatt for å formidle tilbudet ut til brukerne, men ser for seg at dersom de hadde hatt et tema-arrangement der minst et av instrumentene de har til utlån var aktuelt ville de antakelig fremmet det i samme sammenheng. Men som nevnt i kapittelet "Hvor viktig mener de ansvarlige bibliotekarene at tilbudet er?" så ses tilbudet på som en av hovedsatsingene deres for å drive med musikkformidling til sine brukere. Hen trekker også frem tilbudet sammen med tilbudet om utlån av verktøy og frøbiblioteket deres. Så det kan virke som at musikkinstrumentutlånet både ses på som en del av musikkformidlingen, men også som en del av det nye, utradisjonelle tilbudet biblioteket har å tilby brukerne.

Musikkinstrumentutlån og folkebibliotekloven

Det var ønskelig å spørre bibliotekarene rett ut om de følte dette tilbudet bidro til at de oppfylte folkebibliotekloven. Ved det ene biblioteket trakk de selv inn bibliotekloven før spørsmålet kom opp.

B10 var biblioteket der det kom opp før spørsmålet ble stilt, gjennom å se på det som en del av folkebibliotekets oppdrag. Dette da bibliotekaren i snakk om tilbudet sa "Det er jo det som er oppdraget til folkebiblioteket: at alle de som ikke har mulighet skal få mulighet".

B25 erkjente at hen ikke var så kjent med bibliotekloven, men gjør noen refleksjoner rundt det at det blir på samme måte som at andre bibliotek har frøbibliotek eller låner ut utstyr til hagearbeid og syng. Hen trekker videre frem dette med fritidstilbud for barn og unge, med at dette da gir de som lurer på å starte med instrumenttimer kan få prøvd instrumentet før de bestemmer seg, og sier at "også er det veldig lett for alle å ha en fotball, ikke sant? Men ikke alle har råd til å låne en gitar. Så egentlig det er sånn, ja, tilbud til alle som ikke er dekket av noen andre" for så å poengtere ut at dersom man ikke er tilknyttet kulturskolen så kan man ikke bare dra dit for å låne et instrument. Videre sier hen at "Så jeg synes vi dekker kanskje et behov som ingen andre gjør, på en måte som bibliotek kan", for så å gå inn på hvordan forskjellige tider og bibliotek har forskjellige tilbud de dekker.

B100 vil ikke si at bibliotekloven hadde noe innvirkning på deres etablering av tilbudet, men trekker frem dette med at bibliotekaren er veldig opptatt av at de forskjellige gruppene i samfunnet skal ha muligheter, og gjerne i alle fall ha lik mulighet med de som har råd til å kjøpe ting selv, og sier at "Man skal tenke også på mangfoldet." De trekker frem at de "synes at biblioteket skal også brukes for sånne type ting", og sier at "det står mellom linjene en del steder når man snakker om allsidighet, bredden, osv.", for så å konkludere med at "Men det står ikke noe på en måte sted eksplisitt om det det er. Så det kan tolkes."

B200 innrømmer at de nok ikke tenker så mye på folkebibliotekloven i det daglige, og at det ikke var på grunn av den at de startet opp med dette tilbudet heller. Men hen sier det kan være at Deichman – som blir nevnt som en stor faktor for grunnen til at de startet med tilbudet – hadde dette i tankene. Hen sier for øvrig videre om tilbudet bidrar til å oppfylle folkebibliotekloven at "Men altså: det gjør det jo helt sikkert da. Men jeg har ikke noe eksempel på hva i bibliotekloven det eventuelt oppfyller.", og at det er

et kommunalt tilbud for byens innbyggere, og vi kan i prinsippet tilby veldig mange ting da, og ikke bare bøker som folk er vant med men... Ja. Jeg tenker jo at det er en veldig fin ting å gjøre. Et fint tilbud for, for brukere, eller byens innbyggere da. Det finnes jo ting mer sånn... Det finnes utleietjenester i kommunen, ellers på ting. [...]
Men jeg tror vi er eneste som kanskje driver på med musikkinstrumentutlån.

Veien videre for tilbudet – nedskalering eller utvidelse?

På spørsmål om bibliotekene hadde vurdert enten å utvide eller nedskalere tilbudet hos seg svarte samtlige bibliotek at det i alle fall ikke var snakk om å nedskalere tilbudet noe. De fleste snakket om et ønske om å gjøre mer ut av tilbudet, og kanskje utvide hva de tilbød, men flere var usikre på hvilken retning de ville gå om de skulle utvide tilbudet mer.

B10 nevner direkte at prosjektet mitt har påvirket de til nå å vurdere hva de kan utvide tilbudet sitt med. Men hen nevner også at de kunne byttet ut noe, og trekker særlig frem at det ikke er sikkert ukulele er like populært i dag som det var for rundt 10 år siden. B25 nevner problemet med plass som en faktor for at de ikke allerede utvider, men at ønsket er der for heller å utvide enn å nedskalere. B100 nevner at selv om ønsket om å utvide er der er det vanskelig å finne pengene til det. B200 trenger ingen betenkningstid på å svare at de i alle fall ikke skal nedskalere.

Diskusjon

I diskusjonsdelen for oppgaven vil forskningsspørsmålene danne grunnlaget for kapittelinnledningene, hvor disse forsøkes besvart. Dermed skal det først ses på hvorfor ha et musikkinstrumentutlånstilbud på folkebibliotek, deretter hvordan bibliotek av ulik størrelse løser logistikken omkring dette utlånstilbudet, for avslutningsvis å gå inn på hva slags krav dette utlånstilbudet stiller til bibliotekets personale.

Hvorfor ha et musikkinstrumentutlånstilbud på folkebibliotek?

Første forskningsspørsmål var hvorfor man skal ha et musikkinstrumentutlånstilbud på et folkebibliotek. For å besvare dette kommer oppgaven til å gå inn på flere punkter relatert til hva grunnen kan være for å begynne med og fortsette å ha et slikt tilbud på et folkebibliotek. Her kommer det både til å bli sett på hvordan dette tilbudet passer inn i folkebibliotekloven, hvorfor akkurat musikkinstrumenter har en plass på folkebiblioteket, samt å se litt på om det er noe å anbefale at flere bibliotek starter opp.

Hvordan passer dette tilbudet inn i folkebibliotekloven?

Som vist i kapitlene "Musikkinstrumentutlån og folkebibliotekloven" og "Hvor viktig mener de ansvarlige bibliotekarene at tilbudet er?" under "Funn" har bibliotekarene som er informantene for oppgaven en klar formening om at dette utlånstilbudet er en veldig viktig del av deres biblioteks samfunnsoppgave. Men at folkebibliotekloven ikke hadde hatt så stor innflytelse på etableringen av utlånstilbudet.

B10 sier at folkebibliotekenes samfunnsoppdrag er "at alle de som ikke har mulighet skal få mulighet". I folkebibliotekloven står ikke ordrett dette, men det kan nok være at de sikter til at det i den står at "Folkebibliotekene skal ha til oppgave å [...] stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet" (Folkebibliotekloven, 2014, § 1). Som sett i underkapittelet om "Tilbudet i

sammenheng med annen formidling på " så blir tilbudet sett på som en del av "andre medier" for flere av bibliotekene. Dette er også i tråd med utsagnet til B100 om at alle brukere skal ha like muligheter, selv om de ikke har råd til å kjøpe inn slikt som musikkinstrumenter selv.

B100 nevner at "man skal tenke på mangfoldet". Dette er i tråd med folkebibliotekloven som sier at "Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet" (Folkebibliotekloven, 2014, § 1). B25 er inne på det samme når de trekker fram i sitt intervju både hvordan musikkinstrumentutlånstilbudet er et tilbud som treffer brukere de ikke treffer med resten av samlingen sin, samt hvordan dette er en mulighet for barn og unge å teste ut det å spille instrumenter uten først å måtte være tilknyttet den lokale kulturskolen. Man kan argumentere for at det også under denne delen av folkebibliotekloven passer godt å trekke inn at de forskjellige bibliotekene på hver sin måte forsvarer dette tilbudets plass på biblioteket som et tilbud det er behov for og som de kan dekke i samfunnet. Dette ved B200 som sier "Det finnes utleietjenester i kommunen ellers på ting. [...] Men jeg tror vi er eneste som kanskje driver på med musikkinstrumentutlån"; B25 som sier "jeg synes vi dekker kanskje et behov som ingen andre gjør, på en måte som bibliotek kan"; og B10 og B100 som begge er veldig opptatt av å ha dette tilbudet tilgjengelig for innbyggerne i sin tilhørende kommune.

B10 kunne fortelle at de brukte instrumentene de hadde til utlån i anledning en oppsetning de laget for å formidle lokal litteratur. Dette er veldig i tråd med det folkebibliotekloven nevner om at "Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent." (Folkebibliotekloven, 2014, § 1), om så litt på kanten av hva denne oppgaven ønsker å se på. Men det er en interessant og nytenkende måte å bruke deler av samlingen man har tilgjengelig for å formidle andre deler av samlingen, og dermed bidra til å oppfylle mer av folkebibliotekloven.

Ifølge odelstingsproposisjonen som har til formål å utdype intensjonen bak folkebibliotekloven oppgis det blant annet at "Nåværende biblioteklov legger vekt på

at bibliotekene skal engasjere til bred og aktiv kulturinteresse, med formidlingsoppgaver innenfor ulike områder som musikk, billedkunst, teater, m.v." (Ot.prp. nr. 14 (1985-86), s. 6). Med andre ord trekkes det eksplisitt inn et ønske om at musikk skal være noe bibliotekene skal formidle og engasjere folket til å drive med.

Odelstingsproposisjonene peker også indirekte på at musikkinstrumenter hører hjemme på bibliotek. Dette gjøres ved å utdype at målsettingen deres med bibliotekloven og bibliotekens plass i samfunnet skal gjøre at "De mange skal kunne øse av bibliotekets ressurser, samtidig som biblioteket aktivt bidrar som initiativtaker til kulturell egenvirksomhet i det lokale miljø." (Ot.prp. nr. 24 (1970-71), s. 2). Her blir det direkte pekt på at bibliotekene skal bidra til at folk skal få tilgang til ressurser som fremmer kulturell egenvirksomhet – som å spille musikk – i deres lokale miljø.

Hvorfor skal biblioteket ha et mangfoldig tilbud?

Flere av informantene for oppgaven peker på hvordan tilbudet først og fremst bidrar til å kunne gi bibliotekets brukere et mangfoldig tilbud. Det er relevant å se nærmere på akkurat hvordan dette bidrar til nettopp å ha et mangfoldig tilbud på biblioteket til brukerne, og hvordan dette hjelper på folkebibliotekenes samfunnsoppdrag. Kanskje særlig i form av hvordan bibliotekarene selv ser på sitt samfunnsoppdrag.

B100 understreket gjentatte ganger under intervjuet hvor viktig det å ha et bredt og mangfoldig tilbud for sine brukere var for hen. Dette snakket hen ikke kun om når det kom til hvorfor hen hadde musikkinstrumenter til utlån, men også om hvorfor de ikke bare kjøpte inn forskjellige medier de visste kom til å bli lånt ut fordi det hadde ligget på topplistene. Hen understreket hvor viktig det var å treffe så mange som mulig, og mellom linjene kan man her lese om hvordan få flest mulig til å føle seg velkommen på biblioteket.

For å gi muligheten for folk som ikke selv har råd

Når det kom til nettopp dette med musikkinstrumenter på biblioteket var det mye bibliotekarene som ble intervjuet hadde å si om hvordan dette tilbudet var for brukere som har trangere økonomi, og dermed ikke har råd til å kjøpe et instrument bare for å teste det ut. De hadde særlig fått tilbakemeldinger fra og sett at familier med barn

eller ungdom som ville prøve ut instrumenter brukte tilbudet. Disse satte stor pris på at det fantes for å få testet det ut før de gikk til innkjøp av noe instrument, ettersom det fort ble dyrere enn hva de hadde råd til å kjøpe inn uten å vite at det var noe som faktisk ble en interesse for barnet. Bibliotekarene tok også opp det med at ikke alle har så god råd, og kanskje særskilt nå i 2023 hvor tall fra SSB viser at inflasjonen for konsumprisindeksen har steget raskere enn lønnsveksten (Statistisk sentralbyrå, 2023b, 2023c).

Dagsavisen skrev i mars 2023 om at det nå har blitt slik at selv folk som er i full jobb nå blir fattige i Norge på grunn av den kraftige stigningen i priser (Fyen, 2023). I en kronikk fra august 2022 viser Stine Hansen Brattland til at barn som kommer fra familier med dårlig råd gjerne takker nei til å være med på arrangementer som koster penger. De skriver her om hvordan strømkrise, rentekrise og priskrise gjør det nærliggende å tro at flere enn 11,7% av alle barn i landet nå for tiden dermed ikke får de samme mulighetene som alle andre. Brattland konkretiserer det hele med sitatet "farvel et reelt valg for ungene, og farvel like muligheter" (Brattland, 2022). Men er det en institusjon som kan ha et tilbud for alle på tross av økonomi, så er det biblioteket. Det virker som det er nettopp dette bibliotekarene også vil ha fram, med et ønske om å kunne tilby musikkinstrumenter til alle som ellers ikke ville hatt råd, samt hvor gode tilbakemeldinger de får fra nettopp disse brukerne av tilbudet.

Et ønsket tilbud i mangfoldet

Duvold og Sæbø fant i 2001 at biblioteket har flere roller for å passe inn i folks hverdagsliv. Her peker de på at folkebiblioteket gjerne skulle hatt et tilbud som tilbyr alt for alle. De fant dermed at biblioteket burde formes ut ifra brukernes ønsker og behov. Men at det kan være vanskelig å vite helt hva man burde tilby, for "hvem er "alle", og hva er "alt"? Og hva vil folk ha ut av et folkebibliotek?" (Duvold & Sæbø, 2001, s. 171). Det pekes tydelig her på at biblioteket burde strebe etter å ha et så mangfoldig tilbud og noe for alle og enhver, men at det blir vanskelig å gjøre alle til lags.

Både Plener og Yoice kan vise til undersøkelser som viser at det i alle fall er ungdom som interesserer seg for musikkinstrumenter, og kunne ønske de var mulige å få tak i på sitt lokale folkebibliotek (Plener, 2008, s. 82; Yoice, 2019, s. 8).

Det "utradisjonelle" utlånstilbudet

Man kan her se paralleller mellom oppgavens funn fra å ha sett på musikkinstrumentutlånstilbudet til norske folkebibliotek, og hva Söderholm fant da han så på verktøysutlån i sin artikkel der han tar for seg brukerperspektivet. Akkurat som oppgavens informanter kunne fortelle om tilbakemeldinger fra brukere, så forteller Söderholm om at brukerne han har intervjuet at det er full enighet i at de er overveldende positive til tilbudet. I tillegg til dette finner også Söderholm i sin forskning at det de har av forbedringspotensiale handler om utvalg av verktøy, samt tidvis lange ventelister. Oppgavens informanter nevnte ikke noe om kommentarer fra brukere på at det var lenge å vente på instrumenter de ønsket å låne, men utvalget bibliotekene hadde av instrumenter var gjerne tatt form gjennom tilbakemeldinger fra brukere.

Brukere av musikkinstrumentutlånstilbudet har derimot kommet med kommentarer på kort utlånstid, som kan være noe som kommer fram ved musikkinstrumenter – som man gjerne trenger å bruke litt tid på å spille og øve seg på – og ikke ved verktøy – som man mye mulig gjerne har en konkret plan for, og dermed ikke har et problem med det om man ikke kan ha det over en lengre periode. Men alt i alt uttrykker altså begge brukergrupper en utrolig takknemlighet for tilbudet og en positivitet rundt det.

Söderholm kommer også med et lite tankekor som er vel så relevant for musikkinstrumentutlånstilbudet som for verktøytutlånet, nemlig om det muligens er nettopp det at disse tilbudene er noe brukerne ikke forventer som utlånstilbud i tradisjonell forstand som gjør at de blir så overraskede og takknemlige over dette, mens bøker – som man nå har hatt tilgjengelig via bibliotek i så lang tid – har blitt noe man tar for gitt og dermed ikke får samme glede over (Söderholm, 2016a, s. 151). Dette tankekorset er i tråd med kommentarer informantene kom med og.

Bibliotekets samfunnsoppdrag

Söderholm fant at hans brukerinformanter hadde en sterk følelse av at utlån av verktøy på biblioteket var noe som ga mening, til tross for at det var noe de var så overrasket over å finne der. Da ved at det å kunne dra dit for å låne verktøy uavhengig av status, økonomi, eller liknende passet inn i hva de mente var riktig for bibliotekets samfunnsoppdrag, med da å gi like muligheter til alle i samfunnet så lenge man har et lånekort på biblioteket (Söderholm, 2016a, s. 153). Dette er sterkt i tråd med hva bibliotekarinformantene hadde som formening om hvordan tilbudet av musikkinstrumentutlån hører hjemme på biblioteket, ved å gjøre at "alle de som ikke har mulighet skal få mulighet" som B10 sa.

Peekhaus nevner i sin artikkel om frøbibliotek at informantene oppgir å se på dette tilbudet som noe som passer godt inn med bibliotekets samfunnsoppdrag. De oppgir at det bidrar til at biblioteket sprer informasjon – da om planter og hvordan begynne med og ta vare på planter man sår selv – ut til brukerne; gjøre ressurser tilgjengelige – i form av frø – for brukerne i lokalsamfunnet; og dermed heve kunnskapsnivået rundt dette med planter i lokalsamfunnet (Peekhaus, 2018). Mye av dette kan appellere til et instrumentutlån og. Om man lærer av dette og tilbyr opplæring innen det å spille instrumenter, samt muligens litt om hvorfor man bør spille instrumenter – som tas mer opp i oppgaven under neste underkapittel, "Hvorfor musikkinstrumenter?" – kan man se for seg hvordan dette kunne være et relevant og interessant arrangement for mang en bibliotekbruker, og gjør dette til en måte man sprer informasjon ut til brukerne. Dermed blir det brått å se mot folkebibliotekloven igjen, hvor det står at folkebibliotekene har "til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling" (Folkebibliotekloven, 2014, § 1).

Hvorfor musikkinstrumenter?

Her skal det ses nærmere på hvorfor nettopp musikkinstrumenter burde være tilgjengelig på folkebibliotek. Dette gjøres ved å se nærmere på fordelene ved musisering, gjennom hvordan det kan gagne både brukerne direkte, men også samfunnet som sådan.

Kulset skriver om mange av de positive effektene musisering har. Hun forteller om hvordan det kan hjelpe for sosialisering, gjennom de syv sosiale behov musikk kan dekke. De er da kontakt, sosial kognisjon, sam-empati, kommunikasjon, koordinasjon, samarbeid, og sosial samhörighet. Under utdypelsen av disse pekes det også mot at man kan få mer glede av å drive med musisering (Kulset, 2021, s. 64-67). B25 nevner direkte å ha sett brukere som får denne effekten av deres musikkinstrumentutlånstilbud, da de sier at "Det hjelper dem å føle bra om seg selv å prøve andre ting".

Empatiutvikling gjennom å musisere sammen er noe Kulset går nærmere inn på, og sier at det kommer av at man øker produksjonen av hormonet oksytocin når man musiserer sammen. Dermed får man større tilknytning til de man musiserer med, som igjen gjør at man stoler mer på de (Kulset, 2021, s. 69). Dette kan dermed gi et mer empatisk samfunn, hvor man får flere borgere som tenker mer på de rundt en, som utelukkende må sies å være positivt.

I tillegg til dette ser Kulset på musikkens funksjon i krisetider, og tok som eksempel i sin bok hva musikkens rolle var under koronapandemien. Her er det vanskelig helt å se hva hun mener som musisering og hva som er musikk når hun snakker om at musikken "knytter oss sammen, trøster oss, setter fellesskapets beste i fokus i stedet for individets egne behov, sørger for at vi får luftet følelsene våre" (Kulset, 2021, s. 100), og at "Musikk kan bidra til å skape en følelse av fellesskap og tilhörighet i en tid med usikkerhet. Musikk kan bidra med oppmuntring og letthet i en tid preget av bekymringer" (Kulset, 2021, s. 100). Men spørsmålet er om det ikke uansett er positive ting? Enten det er at folk man kjenner spiller for en eller at det er effekten man selv får av å spille. For om man har musikkinstrumenter til utlån blir det også sånn at de som hører på de som låner instrumentene får sin (forhåpentligvis) positive effekt av det.

Dette er også interessant utenom krisetider, for det at Kulset viser til musikk som noe som kan skape en følelse av fellesskap og tilhörighet gjør at dette virker relevant for bibliotek. For kan man ikke si at folkebibliotekene til en viss grad skal være for å

få folk til å føle en tilhørighet til lokalsamfunnet sitt? Og om det bidrar til oppmuntring i tunge tider, kan man tenke seg at det er aktuelt når konsumprisindeksen stiger raskere enn lønnsveksten slik den nå har gjort (Statistisk sentralbyrå, 2023b, 2023c).

Ruud har også sett på fordelene ved musisering. Han lister opp en hel del fordeler ved musisering, og nevner blant annet ni "stikkord" som han har sett gjentar seg mye i forskning på feltet for fordeler ved å være en aktivt deltagende part i musikken. De ni fordelene han trekker frem er at musisering

- knytter mennesker sammen
- kan omformes til en form for sosial ressurs
- markerer politisk samhold
- utvikler emosjonell kompetanse
- kan regulere våre energier og emosjoner
- er en ressurs for identitetsbygging
- markerer identiteter
- skaper historiebevissthet og tilhørighet
- er en form for eksistensiell ressurs og kilde til livsfortolkning. (Ruud, 2016, s. 110)

Flere av punktene Ruud her peker på pekte også Kulset på, men det at det er en ressurs for identitetsbygging og markerer identiteter er trekke frem. Kanskje særlig siden det kommer fram i intervjuene med bibliotekarene at det gjerne er unge som bruker musikkinstrumentutlånstilbudet, og man da er i en fase hvor man må finne ut hvem man er, og skape seg en identitet. Om det da er at unge trekkes mot tilbudet til å begynne med nettopp av den grunn er uvisst. Men at det kan bidra til å finne seg selv er nok en fordel som taler i favør at nettopp musikkinstrumenter burde komme inn på biblioteket. Det Ruud her peker på med å knytte mennesker sammen blir for øvrig gjerne brukt som argument for hvorfor man skal ha arrangementer og bokprater på bibliotek og.

Ruud trekker videre frem hvordan musisering bidrar til økt trivsel, livskvalitet, velvære, og at det gir en mening hos mennesker for å holde på med noe (Ruud,

2016, s. 110). Om flere begynner å spille instrumenter fordi det finnes tilgjengelig for utlån på det lokale folkebiblioteket kan ringvirkningene ha stor effekt på lokalsamfunnet.

Burde flere bibliotek starte med det?

I kartleggingsdelen av datainnsamlingen for oppgaven ble det funnet at det per ferdigstillingen av denne masteroppgaven (13. juni 2023) er 23 folkebibliotek i Norge som tilbyr musikkinstrumenter til utlån for sine brukere. To folkebibliotek ble også funnet å ha avviklet tilbudet hos seg.

Det kommer tydelig frem fra samtlige bibliotekarer intervjuet for oppgaven at dette er et tilbud de mener er viktig å ha for sine brukere. Ingen av de vurderer å trappe ned eller kutte ut tilbudet, men om noe ville de helst utvidet det og lagt til mer i det som ville blitt tilgjengelige for brukerne. Det virker til at det står aller mest på at de ikke helt vet hva de skal satse på videre.

Bibliotekarene uttrykte dermed en overraskelse over at det ikke var flere bibliotek som hadde dette tilbudet. Deres overraskelse tyder på at i alle fall de vil mene at dette er et tilbud som burde bli startet opp hos desto flere bibliotek. Når man tar med i beregningen at odelstingsproposisjonen som har til mål å utdype hva folkebibliotekloven går ut på sier at "Befolkningen i ulike deler av landet må sikres tilgang til et mest mulig allsidig og likeverdig bibliotektilbud." (Ot.prp. nr. 14 (1985-86), s. 7), etter tidligere i proposisjonen å ha nevnt at bibliotekene gjerne skal både formidle og engasjere folket til å drive med musikk (Ot.prp. nr. 14 (1985-86), s. 6) så deler jeg bibliotekarenes syn her.

Det at både Plener i sin masteroppgave om biblioteket som møteplass for ungdom, og Yoice i sin rapport om ungdoms bruk av biblioteket i Enebakk nevner det å spille musikkinstrumenter som noe ungdom er opptatt av tyder på en interesse for å ha dette tilbudet på bibliotek blant ungdom (Yoice, 2019, s. 8). Pleners informant sier det til og med eksplisitt, når hun kan fortelle at hun "skulle gjerne hatt mulighet til å låne instrumenter og også hatt et øverom på biblioteket. Det er mange som ikke har instrumenter hjemme" (Plener, 2008, s. 82).

I artikkelen som blant annet Johnston skrev kommer det fram at norske folkebibliotekarer hevder at kreative aktiviteter – hvor det å skape musikk blir nevnt som et eksempel – er den tredje viktigste aktiviteten biblioteket tilbyr, utenom sitt tradisjonelle medieutlån (Johnston et al., 2021, s. 1120). Allikevel finner de også at det å fremme kreativ utfoldelse er det de samme norske folkebibliotekarene rangerer som det nestminst viktige de gjør i sin rolle (Johnston et al., 2021, s. 1120). Med et musikkinstrumentutlånstilbud kan biblioteket bidra til å fremme kreativ utfoldelse, og muligens sette dette – som man tydeligvis ser på som en viktig del av hva man gjør i det norske folkebibliotek – på dagsordenen.

SSBs artikkel om at det i deres undersøkelse fra 2021 nå er 19% som oppgir at de spiller et instrument. Dette tallet var høyere ved forrige undersøkelse, men det står oppgitt som en fotnote i undersøkelsen fra 2021 at de endret formuleringen fra å spørre om man kan spille et instrument til å spørre om man spiller et instrument. Dette førte da til en nedgang fra 37% som de fant i 2008 til 19% i 2021 (Bekkengen, 2022, s. 134; Statistisk sentralbyrå, 2010). Man kan da undres over hvorvidt den kraftige nedgangen kan ha noe med at mange som kan spille instrumenter rett og slett ikke har tilgang på instrumenter, og lure på hva det ville gjort om desto flere bibliotek tilbød musikkinstrumenter til utlån.

Bibliotekaren ved B200 peker så vel på musikkinstrumentutlånstilbudet som "en av de få områdene innen musikk som [de] satser på da. Fordi vi ser at det er godt mottatt og at det er populært". De snakker om hvordan det er vanskelig å vite hvordan man skal formidle musikk på biblioteket noe mer, når CD-utlånet går nedover og nedover, og at musikkinstrumenter er en av de få satsingene som fortsatt treffer brukerne. B200 er unektelig ikke alene om å ha brukere som låner mindre CDer enn før, og jeg vil tro det er mange folkebibliotek som ikke helt vet hvordan de skal drive musikkformidling nå. Da kan dette tilbudet være en mulig løsning. Om kostnadene ved å etablere et slikt tilbud gjør at man kvier seg fra å prøve så er B25s tankegang da de skulle starte om at "en gitar betyr tre bøker" god.

Hvordan løser bibliotek av ulik størrelse logistikken omkring dette utlåntilbudet?

Det andre forskningsspørsmålet for oppgaven går ut på hvordan bibliotek av ulik størrelse løser logistikken omkring dette utlåntilbudet. Her vil det tas opp både hvordan de helst ville oppbevart instrumentene, tanker rundt aldersgrense for tilbudet, erstatningskrav, lånetid og forlengelsesmuligheter, hvordan registrere instrumentene i systemet, ID-markering og hva det har å si, problemer de har støtt på, hvilke instrumenter som kommer frem at man burde tilby, om man burde tilby ekstra utstyr til instrumentene, samt hvordan det å markedsføre tilbudet har blitt løst og bør løses.

Idealoppbevaring

Fra hva bibliotekarene som ble intervjuet kunne fortelle virker det som det er to konklusjoner på hva en ideell oppbevaring for instrumentene er.

For bibliotekene med mindre brukergrupper virker det som det hadde vært ideelt om de hadde hatt plass til å ha instrumentene stående fremme. På den måten ville brukerne hatt mulighet for å få øye på dem mens de gikk rundt i biblioteklokalene, og blitt klar over – eller blitt påminnet om – tilbudet på denne måten.

For bibliotekene med større brukergrupper hadde det ideelle også vært å ha instrumentene synlig fremme, men låst inn i en glassmonter. Da er det mindre risiko for tyveri, samtidig som brukerne ser tilbudet, og øker sannsynligheten for å låne med seg et instrument hjem.

En tredje mulighet som ingen av bibliotekarene nevner, men som tilsynelatende kan virke til å være idealløsningen er å ha instrumentene stående fremme i lokalene, men å ta i bruk RFID-brikker som man setter rett på instrumentene. Dette blir mer tatt opp under kapittelet "ID-markering". Men kort oppsummert ville dette gjort at alarmen på biblioteket hadde gått av dersom en bruker som ikke har lånt ut instrumentet prøver å ta det med seg hjem. Samtidig hadde det åpnet opp for muligheten for at brukere

kunne håndtert mer av tilbudet selv uten like mye interaksjon med personalet, i form av at dette ville gjort det enklere for brukere å ha muligheten til både å låne ut og levere inn igjen instrumenter på egenhånd. På den andre siden ville ikke dette vært helt sikkert på biblioteker som tilbyr meråpent, da alt som skjer om man går ut med instrumentet uten å låne det ut er at alarmen lager lyd, men det ville vært såpass avskrekkende at brukerne heller ville lånt det ut allikevel.

Aldersgrense

Tre av de fire bibliotekarene intervjuet hevdet at muligheten for å låne ut instrumenter var noe man kunne gjøre så snart man fikk nasjonalt lånekort. Det ble trukket frem at det allikevel er foreldre som blir ansvarlige inntil man er myndig ved nasjonalt lånekort, og at det var derfor i alle fall B200 kun opererte som vanlig for utlånstilbudet.

B10 og Grapevine Public Library i Texas har gått for samme ordning når det kommer til aldersgrense. De har da begge endt med en ordning hvor de har 18 år som aldersgrense, og at man må signere en avtale om man ønsker å låne instrumenter. Begge bibliotek oppgir barn og unge som en storforbruker av tilbudet, så aldersgrensen virker ikke til å være et stort hinder for å låne (Santos, 2023).

På den ene siden er det naturlig å tenke at løsningen B10 og Grapevine har gått for gjør det mer høytidelig og gjør de yngre brukerne mer bevisst over instrumentenes verdi. Samtidig kan det å måtte be foresatte om å signere nok en kontrakt når de allerede har signert på å la brukeren få nasjonalt lånekort ende med at visse brukere synes det blir såpass mye mas at de ikke begynner med å låne instrumenter på sitt lokale bibliotek.

Erstatningskrav

Bibliotekarene intervjuet for oppgaven hadde løst erstatningskrav på tre forskjellige måter. De to som hadde løst det på lik måte var B10 og B100, så det ser ikke ut til at

størrelsen på innbyggere i kommunen spiller mye inn på valgene her. Utenom muligens det største biblioteket.

B10 og B100 hadde da løst hvordan gjøre det med erstatningskrav på den måten at brukere må betale den reelle summen for instrumentet som ikke blir levert tilbake, eller som er for ødelagt til å bli brukt videre.

B25 hadde den satte summen 1000 kroner, ettersom de fleste instrumentene de har inne kostet om lag 1000 kroner å kjøpe inn.

B200 hadde imidlertid gått for en sum som var noe høyere enn det innkjøpssummen var. Dermed blir brukere avskrekket fra å beholde på instrumentene selv og se på dette som en lettvinnt måte å få seg et nytt instrument på, samt å ta godt vare på instrumentet de låner.

Om man skal spekulere i hvilken løsning som fungerer best, kan man tenke at løsningen B200 har valgt å gå for virker best. For selv om man får tilbake summen man ga for et instrument i sin tid, så blir jobben med å finne og anskaffe et nytt instrument, registrere det inn på biblioteket, og på alle måter gjøre det klart for utlån en ressurs biblioteket må ut med. Man kan aldri garantere for at alle instrumenter kommer tilbake, men å gjøre det mer gunstig å levere tilbake i god behold enn å beholde det eller ødelegge det for godt virker som den beste løsningen.

Lånetid, og muligheter for fornyelse av lånet

Hvor lenge de forskjellige bibliotekene har satt standard lånetid som for musikkinstrumenter var veldig interessant å se. Særlig vil jeg trekke frem B100 – som forteller at de har en standard lånetid på 14 dager for instrumentene – og B10 – med en utlånstid på 3 måneder – som spesielt interessante.

Gjennom møtene med de forskjellige bibliotekarene fikk jeg inntrykk av at utlånstiden hadde endret seg noe gjennom tiden de hadde hatt tilbudet, og da i form av å være lengre enn da de startet med det, men B100 er eneste jeg har konkret informasjon om at endringen var gjort fra 7 dager til 14 dager. De fortalte at dette hadde blitt iverksatt på grunn av tilbakemeldinger fra brukere om at 7 dager var altfor kort tid for

å låne et instrument. 14 dager er heller ikke spesielt lenge å låne et instrument, og det kan man kanskje se også ved at B25 og B200 har standard utlånstid på 4 uker. B10 har derimot da gått for 3 måneder, som er særdeles lenge å få lånt noe som helst på et bibliotek, uten at det er snakk om noen spesiell avtale ved utlån eller at det er 3 måneder på grunn av to fornyelser på lånet.

Alle bibliotekene representert ved intervjuene tilbyr brukerne mulighet for å forlenge lånet av instrumentet på lik linje med bøker og andre medier de har til utlån, og dermed mulig å gjøre selv hjemmefra så fremt det ikke er venteliste på instrumentet. Det må her tilføyes at B10 ikke forlenger lånet av instrumenter med ytterligere 3 måneder av gangen, men med 1 måned per forlengelse.

At 7 dager er litt lite for å låne et instrument gir mye mening, men at B100 ikke har oppgitt å ha fått mer tilbakemeldinger på at det fremdeles er for kort når de endret det til 14 dager er spesielt. Det er gjerne snakk om store saker som ikke er like lett å transportere som for eksempel en bok. I tillegg trenger man gjerne litt tid for å øve seg på instrumentet for å få noe særlig ut av tiden man låner det. Men 3 måneder som standard utlån virker til å by på problemer om det er et tilbud som blir aktivt brukt, da det vil gjøre det vanskelig å ha nok i hus samtidig. Kanskje er dette et tegn på at det ikke er så mye brukt hos B10 som først antatt, men at det heller er snakk om at det er stor sannsynlighet at noen i løpet av de siste 3 månedene før intervjuet har lånt det ut. Dermed ville det gitt inntrykk av at det var et meget brukt tilbud med en del utlånt. Men det er kanskje fordelene med å være et folkebibliotek for en kommune med færre innbyggere: mer mulighet for å være fleksible med tanke på lenger utlånstid for brukerne.

Det kan imidlertid virke som at dersom det derimot er et tilbud for en kommune med høyere innbyggertall, så burde det følge samme lånetid som bøker, altså om lag 4 ukers tid. Da får brukerne mulighet for å prøve seg litt frem på instrumentet før det nødvendigvis må tilbake, men samtidig ikke såpass lenge at det blir til heft for andre brukere som gjerne selv ville lånt instrumentet.

Registrering av instrumentene i systemet

Informantene fortalte om at det var mulig å søke opp instrumentene i deres biblioteksystemer på lik linje med bøker og alt annet de låner ut. Det at de gjerne alle har valgt å gå for en løsning der det blir at det er modellen for instrumentet – eksempelvis "Fender Stratocaster elektrisk gitar" – heller enn hva slags type instrument det er – da i dette eksempelet "elektrisk gitar" – viser til at dette nok er fordelaktig. Ved å inkludere informasjon om at det er snakk om en elektrisk gitar i tittelfeltet blir det også søkbart om man ikke vet hva slags type elektrisk gitar – eller gitar generelt for den saks skyld – man ønsker å låne. De har videre lagt alle eksemplarer de har av den gitte instrumentmodellen inn under posten ved navnet på instrumentmodellen. Dermed burde det bli enkelt for en bruker som er på jakt etter en spesifikk type instrument å gå inn og se om noen av eksemplarene er tilgjengelig for utlån.

Det er her relevant å trekke inn hva Peekhaus nevner som funn fra frøbibliotekenes verden. Informantene til Peekhaus nevner nemlig en katalogiseringsmal de fulgte for å katalogisere frø som de fant å være veldig hendig (Peekhaus, 2018, s. 278). Santos kan i sin artikkel om musikkinstrumentutlånstilbudet som har blitt etablert ved Grapevine Public Library i Texas fortelle at logistiske valg bidro til at de brukte 9 måneder på å etablere et musikkinstrumentutlånstilbud. Hvordan registrere instrumentene i systemet ble eksplisitt nevnt som en utfordring her, hvor de prøvde å se mot hvordan andre bibliotek hadde løst dette (Santos, 2023). Det er dermed trygt å anta at en liknende mal for norske folkebibliotek ville gjort det noe enklere å etablere et musikkinstrumentutlånstilbud.

En slik mal kunne også gjort det enklere for å finne frem til instrumenter i bibliotekatalogene, da det våren 2023 noen steder sto under "Gjenstand", andre steder under "Annet", og noen steder under "Musikk". Dette gjorde det langt mer krevende enn nødvendig å kartlegge hvor mange bibliotek som hadde et musikkinstrumentutlånstilbud.

Indick så i 2019 på nettopp dette problemet i netttinnlegget kalt "How Do You Catalog Bongos?". Her trekker hun fram at det ikke virker til å være en etablert praksis for å katalogisere instrumenter, og peker til og med på RDA-guiden for å

katalogisere musikk som heller ikke tar for seg musikkinstrumentene. I sin søken etter hvordan katalogisere instrumenter fant hun at Brooklyn Public Library hadde gått for en tilnærmet lik metode som informantene: en post for hver type instrument, med hvert eksemplar av det gitte instrumentet under denne posten (Indick, 2019). Det virker til at de også har gått for å gå for da instrumentmodell, som sett under at den ene alternative tittelen posten hun tar frem har er "CP CP221 tunable bongos", som etter et raskt søk på nettet viste seg å være en bongomodell. Men det står ingenting om hva slags objekt de kalles i systemet, og dermed ville det fortsatt vært mer fordelaktig om det ble utarbeidet en mal for å katalogisere instrumenter hvor også dette var inkludert.

ID-markering

Tre av bibliotekene representert gjennom intervjuene brukte per nå strekkoder for ID-registrering av sine instrumenter. Det var imidlertid forskjell på om de var satt rett på instrumentene eller om de var på oppbevaringsbeholderne som fulgte med instrumentene. Kun B100 hadde begynt å gå vekk fra strekkoder, og heller operere med RFID-løsning på sine instrumenter.

Som nevnt under "Idealoppbevaring" er det en mulig løsning knyttet til RFID-brikker. Fra hva informantene fortalte, og hva de større bibliotekene ser på som et problem som gjør at de ikke føler at instrumentene kan stå så fritt de gjerne burde ute i samlingen, så høres RFID ut som en mulig løsning. Ved å sette RFID-brikker rett på instrumentene får man både muligheten for at brukere kan låne og levere selv, samt å ha alarm på instrumentene. Da trenger man ikke lenger følge med på hvem som hadde med seg instrumenter da de kom inn i lokalet og ikke, og det hadde ikke vært nødvendig å låse instrumentene inne. Tyveri blir tross alt oppgitt av de to største bibliotekene intervjuet som en av grunnene for at instrumentene ikke står fritt ute for brukerne. B100 nevner også plass, men ser at det ideelt ville stått ute for å minne brukerne på dette tilbudet.

Flere av bibliotekene gjorde seg også noen tanker om at det hadde vært veldig hendig om det var mulig å gjøre dette til et tilbud der brukerne ikke måtte være

så mye i kontakt med personalet for å få lånt. RFID virker som et steg i riktig retning for dette.

Imidlertid kunne det vært interessant å utforske nærmere ved å spørre B100 – som da hadde begynt å gå over til RFID på instrumentene sine – om dette utgjør noen forskjell i deres persepsjon på utlånet. Da både med å høre om de opplevde at de nå hadde mer mulighet til å sette instrumentene frem igjen, siden det nå ville gå en alarm om brukere tok med seg et instrument som ikke var blitt lånt ut. Men også å høre om det nå kunne være enklere for brukere å låne ut og levere inn instrumenter på egenhånd hos dem.

Et problem ville riktignok fremdeles vært hva man gjorde ved bibliotek med meråpent tilbud: ville man la instrumentene fortsette å stå fremme, og stole på at alarmlyden var avskrekkende nok til at ingen stjal dem? Eller burde det fortsette å være at det er et tilbud som ikke er tilgjengelig utenom bemannet åpningstid, men muligens da ha et rom med åpen dør og plakater utenfor som gjorde brukerne klar over at de kunne gå inn og låne med seg uten å snakke med bibliotekaren i skranken først?

Problemer – hva er de, og hvordan løses de?

Bibliotekene oppgir å ha hatt veldig lite skade på instrumentene, eller "overraskende lite" som B100 sier om saken. B25 og B100 hadde eksempler på skader som de trakk frem, men gir allikevel tydelig uttrykk for at dette er innenfor hva de forventet i forkant og vel så det. B25 forteller mer inngående om en hendelse med en akustisk gitar med en del skade. De ordnet opp i saken tilsynelatende raskt selv med trelim.

B200 sier det ikke har vært skade eller ødeleggelse, men trekker fram at det naturlig nok har vært slitasje, som er å vente om man har et bruksutlån i flere år. B10 nevner ingen skade, men reflekterer rundt hvorvidt det kan ha å gjøre med at de ikke har veldig mye utlån på instrumentene. En sammenheng som nok definitivt spiller inn på skade, men da intervjuene ble foretatt var flere av instrumentene utlånt og. Men – som nevnt under "Lånetid, og muligheter for fornyelse av lånet" – så kan det at flere av instrumentene var lånt ut ha med deres lange utlånstid på 3 måneder. Skade og slitasje er naturlig å påvente om det blir mye frem og tilbake, og bytte av hvem som låner instrumentet. Mens dersom det står stille i stua til noen i 3 måneder – eller

opptil et halvt år som B10 kan fortelle at flere av brukerne ender med å gjøre – så minsker risikoen for skade og.

Det at det virker som slitasje er et større problem enn direkte skade er veldig positivt å se. Dette da det tyder på at instrumentene vil holde mye lenger før man trenger å bytte instrumentene ut, samt at slitasje tyder på at instrumentene faktisk blir brukt. Samtidig kan det fort være vanskeligere å reparere slitasje enn skade på instrumenter, og dermed blir det gjerne at man må skifte instrumentene ut helt.

Generelt sett virker riktignok det største problemet musikkinstrumentutlånstilbud byr på å være at instrumenter ikke kommer tilbake. Samtlige bibliotek som ble intervjuet har hatt tilfeller av instrumenter som ikke har blitt levert tilbake. De to største bibliotekene, B100 og B200, har gått så langt som å låse inn hele eller de dyrere delene av samlingen for å preventere tyveri.

Helt sikret mot tyveri kan man ikke bli. Men som nevnt under "Erstatningskrav" og "ID-markering" er det tiltak som kan iverksettes for å prøve og forhindre det. Man kan sette erstatningskravet på instrumentene til å være høyere enn instrumentene selv, slik at det ikke blir gunstig å beholde instrumentet, eller at man kan se på det som en raskere måte å kjøpe et instrument på enn å gå til en musikkinstrumentforhandler. I tillegg kan man ID-markere instrumentene med RFID-brikker, slik at alarmen vil gå av om man prøver å ta med seg et instrument som ikke er lånt ut ennå. Problemet blir da hva man gjør på bibliotek som har meråpent tilbud, og om man her tenker at lyden av alarmen i seg selv vil gjøre det såpass avskrekkende at man ikke stjeler med seg et instrument, eller om man burde låse inn instrumentene slik at de kun er tilgjengelige i bemannet åpningstid.

Hvilke instrument burde man ha når man først har et utlånstilbud som dette?

Et spørsmål som dukker opp når man så skal starte opp et musikkinstrumentutlånstilbud blir naturlig nok hvilket eller hvilke instrument man bør ha.

SSB kan i en artikkel fra 2010 fortelle at gitar og piano er de instrumentene vi på daværende tidspunkt spilte mest på, med henholdsvis 13 prosent av befolkningen som spiller gitar og 12 prosent som spiller piano (Statistisk sentralbyrå, 2010). Gitar er meget utbredt som instrument for utlån på bibliotek, men til tross for at det kun er én prosent færre av befolkningen som spiller piano, så virker det interessant nok til å være mindre av elektroniske pianoer til utlån. Dette kan ha med å gjøre at pianoer byr på flere utfordringer ved å være store, elektroniske instrumenter. Ukuleler derimot virker til å være den som sammen med gitaren står sterkest i folkebibliotek-Norge per nåværende tidspunkt.

Fiolin er interessant nok et instrument som samtlige bibliotekarer som ble intervjuet pratet om. Men hvorvidt interessen for instrumentet kom fra brukertilbakemeldinger eller om det var bibliotekarene selv som mente dette ville være interessant å ha inn i samlingen er uklart. Her presiseres det gjerne og hvor mye mer krevende dette instrumentet er å vedlikeholde i form av strengbytter og stemming og liknende, samt hvor kostbart det og strenger til det er.

Den klareste beskjeden om hvilke instrumenter å holde seg unna kom fra B10 om instrumenter man spiller med munnen. Dette gir mye mening, da det ville være veldig vanskelig å kunne sikre godt nok renhold mellom hver bruker til at neste bruker følte seg komfortabel med å sette munnen til det. Et alternativ de var inne på var riktignok instrumenter hvor man putter på munnstykker, men at dette ville by på store utgifter i form av munnstykker igjen.

B100 kunne igjen fortelle at klassisk gitar var det de valgte å starte med på grunnlag av at det var det de "personlig syntes det var enklest å vedlikeholde". Av personlig erfaring på feltet kan jeg nevne at strengene til klassiske gitarer både er enklere å skifte, og gjerne ikke ryker så lett, som støtter denne uttalelsen.

Fra intervjuene kom det frem at de forskjellige bibliotekene gjerne hadde fått tilbakemeldinger fra brukere om det var spesifikke instrumenter de ønsket seg. Så det virker som det tryggeste er at man i alle fall starter med å tilby gitar, og da gjerne klassisk gitar ettersom de er greie å vedlikeholde, og la brukerne få være med på å forme tilbudet videre.

Flere har startet tidlig med ukulele, og dette instrumentet er som B200 sa et "veldig enkelt, lite, hendig, og lett å vedlikeholde instrument", men som B10 sa så er det ikke sikkert at ukulele er populært i dag som det var for om lag 10 år siden.

Burde man tilby ekstrautstyr, og i så fall hva?

For musikkinstrumenter finnes mangt av ekstrautstyr. Fra intervjuene virker det spredt hva slags erfaringer og meninger de forskjellige bibliotekene har gjort seg.

B10 trakk fram både at man ved lån av instrumenter får en slags pakkeløsning, hvor det medfølger instrumentkabler, stemmere, og lærebøker for instrumentet i instrumentets oppbevaringsbagg, samt at de har et sanganlegg. Løsningen med å ha en slags pakkeløsning hvor man får med lærebøker virker det som de andre bibliotekene tidligere har tilbudt og, men har avviklet gjennom årene. Det virker dermed muligens som om det ikke var så populært blant brukerne på deres bibliotek.

B25 tilbyr en del av mindre størrelse av ekstrautstyr. Da i form av forskjellige type plektr, gitarstemmere, gitarslides, capo, og små, batteridrevne forsterkere. B200 kan fortelle om vanlige forsterkere og instrumentkabler, men det er hovedsakelig det som blir nevnt av ekstrautstyr nå. På spørsmål om de har stemmere til de forskjellige instrumentene kommer det frem at de hadde det tidligere, men at de ble borte gjennom tida, med en spekulasjon om at de er så små saker at det er fort gjort for brukere å overse.

B100 oppgir at de ikke tilbyr noe ekstramateriale som forsterkere, instrumentkabler, gitarstemmere og sånt. De utdyper at de av erfaring er skeptiske til å tilby utlån av elektronisk materiale.

Flere av bibliotekene nevner at man nå kan finne verktøy for å stemme et instrument på internett, i form av YouTube og apper. Dette er en god og gyldig grunn for ikke å prioritere instrumentstemmere som ekstrautstyr man tilbyr.

Alle virker til å ha instrumentbagger man får instrumentene med i, men ingen oppgir det ved spørsmål om ekstrautstyr. Dette kan tyde på at det har blitt såpass

integreert at det er å regne som en del av instrumentet for de. Det virker veldig logisk å ha instrumentbagger, så instrumentene får minimal skaderisiko under transport mellom bibliotek og dit brukerne tar instrumentene med.

Noter er en annen sak alle bibliotek nevner å ha, og fra observasjoner fra å ha besøkt bibliotekene i anledning intervjuene ser det ut til å være snakk om notehefter og notebøker. Dette er et utrolig praktisk verktøy for brukere som ønsker selv å spille sanger med spesifikk tematikk. Enten det er nybegynnere som ser etter litteratur som kan vise de hvordan spille forskjellige grep og sanger for nybegynnere, eller om det er snakk om viderekommende brukere som ønsker å spille musikk fra for eksempel yndlingsbandet sitt eller norske hits.

Om man låner ut elektriske instrumenter som elektriske gitarer, elektriske bassgitarer, og liknende, så virker det logisk også å tilby i alle fall instrumentkabler til disse, da det er veldig lite lyd og lite man får gjort med de uten instrumentkabel. Dersom man tenker å prøve seg fram med for eksempel elektrisk gitar som et instrument man tilbyr i biblioteket sitt virker det også til at B25 sin løsning med små, portable forsterkere virker logisk å ta inn i sitt sortiment.

Slikt som innspillingsutstyr, effektpedaler, og liknende var det ingen av bibliotekene som tilbød brukerne sine. Men dersom man får et aktivt instrumentutlån er det naturlig å forvente at dette er utstyr som det vil bli spørsmål om å ta inn. En mulighet for å løse dette er å gjøre som B25. De tilbyr at man kan spille inn hos de, og dermed minsker de risikoen for at utstyret skal bli ødelagt.

Markedsføring

I folkebibliotekloven står det at "Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent." (Folkebibliotekloven, 2014, § 1). Dermed blir spørsmål om hvordan tilbudet markedsføres, samt hvordan det burde markedsføres for å gjøre tilbudet kjent for flest mulig folk relevant å ta opp.

Samtlige bibliotek intervjuet for oppgaven hadde tre felles markedsføringskanaler. Disse var at den lokale kulturskolen spredde informasjon om bibliotekets musikkinstrumentutlånstilbud til sine elever, som gjorde at disse ble flittige brukere av

tilbudet; informasjon om utlånstilbudet på sine hjemmesider, men varierende hvor mye informasjon, om det var egen side på hjemmesiden for tilbudet eller om det ble plassert med andre tilbud, samt hvor lett det var å finne fram til på hjemmesidene deres; og at tilbudet gjerne blir nevnt i informasjonsskrivene om bibliotekets tilbud som de kommer ut med jevnlig.

Alle disse tre kan imidlertid ses på som rimelig passive markedsføringsstrategier, da det i det ene tilfellet er at kulturskolens ansatte som markedsfører tilbudet, mens det i de to andre er at en tekst en gang har blitt produsert, og dermed kan enten bli stående på hjemmesiden eller har muligheten for å bli gjenbrukt i skrivene gang på gang. Dermed kunne det være interessant å se litt på mer aktive måter å formidle tilbudet på.

Sosiale medier blir trukket frem som en måte å markedsføre det på. Det å søke i Facebook-innlegg etter ord relatert til et musikkinstrument og utlån var som nevnt i metode-delen for denne oppgaven en av fremgangsmåtene for å finne flere bibliotek å kartlegge at hadde – eller hadde hatt – tilbudet hos seg. Det har dermed blitt erfart i arbeidet med oppgaven at dette har vært en populær fremgangsmåte for bibliotek å markedsføre tjenesten på. Facebook blir i tillegg nevnt, hvor i alle fall B10 og B25 benytter seg av denne muligheten.

Et problem med Facebook som markedsføringskanal er at det er en aldersgrense her. Når dette da er et tilbud som er godt mottatt og mest brukt av unge brukere, blir det ikke optimalt å markedsføre her. Det samme gjelder imidlertid for andre tjenester som Snapchat, Instagram, og TikTok (Barneombudet, u.å.).

TikTok blir også trukket frem av B10 som en plattform de lurer på om de burde begynne å bruke for å markedsføre musikkinstrumentutlånstilbudet. Flere og flere bibliotek har startet med å være på TikTok, men etter årets vår hvor stadig flere organisasjoner begynte med å forby sine ansatte mot å ha TikTok på sine tjenestetelefoner (OsloMet, 2023; Rønning, 2023) kan man sette spørsmål ved om dette er måten å nå ut til flest mulig på og. Men med de små videoene man publiserer på TikTok virker det som en interessant ny måte å vise potensielle brukere musikkinstrumentutlånstilbudet, hvordan gå fram med det, og hva det er på.

Om man tenker i de baner at korte, små videoer på sosiale medier er veien å gå, kan man imidlertid bruke samme video på både TikTok, Instagram, Facebook, og YouTube. Dermed er det potensiale for å nå ut til mange på forskjellige plattformer, uten å måtte lage nytt innhold for hver plattform.

Sosiale medier byr på flere utfordringer, men samtidig virker det logisk å ha en tilstedeværelse her i 2023. Det å fremme musikkinstrumentutlånstilbudet gjennom sosiale medier, hvor man kan vise hva tilbudet har å by på, hva man må gjøre for å låne, og kanskje til og med gjøre at man får høre hvordan de forskjellige instrumentene høres ut, virker imidlertid som en god måte å drive aktiv formidling av tilbudet på.

En annen kanal som man kan vurdere å gå er å gå til lokalavisa. B10 kan fortelle om å ha brukt denne kanalen for å markedsføre sitt musikkinstrumentutlånstilbud på, men noterer også at dette ikke er en god kanal for å nå de yngste på. Her kan man tenke at både et innlegg i papiravisa, samt en liten reportasje som kanskje til og med kan være en liten videosnutt på avisas hjemmesider hjelper på for å få tilbudet ut.

Bibliotekene intervjuet har også gjerne tatt i bruk spesielle anledninger for å fremme musikkinstrumentutlånstilbudet litt ekstra. Da i form av "kom og prøv"-tilnærmingen ved vinterferier, eller "vet du at det er mulig å låne musikkinstrumenter?" ved sommerferiestart. Det er sannsynlig å anta det da er snakk om både å sende ut på sosiale medier og noe plakater i lokalene. B100 nevner at de merker det er færre som låner og får med seg tilbudet etter at de måtte flytte instrumentene på et eget bakrom, så det å trekke instrumentene litt ut og fram i alle fall ved slike spesielle anledninger virker som et logisk grep for å markedsføre tilbudet litt ytterligere.

Ved spørsmål om markedsføring og hvordan brukere blir klar over at tilbudet er å finne på biblioteket kommer det frem hos bibliotekarene hva som kan oppfattes som en opplevd utilstrekkelighet ved at de ikke gjør nok for å få det ut. De forteller om mye forskjellig de gjør, og nevner også at de har eksempelvis brukt bibliotekarrangementer knyttet til musikk for å markedsføre tilbudet, og at de bruker

instrumentene selv når de drar ut for å formidle lokallitteratur og da trekker frem at man kan låne de.

Man kan avslutningsvis sette spørsmål for hvorvidt det at bibliotekarene føler de ikke strekker til med å markedsføre og få tilbudet nok ut til brukerne henger sammen med at det står spesifisert i folkebibliotekloven at det skal gjøres kjent hva bibliotekene tilbyr. Hvert intervju virket i alle fall til å bidra til å gjøre at bibliotekarene ønsket å gjøre mer for å fremme tilbudet videre fremover. Uten at det ble helt klart hva de kom til å gjøre.

Formidlingskontekst

Formidlingskonteksten for musikkinstrumentutlånstilbudet hos de forskjellige bibliotekene intervjuet for oppgaven er interessant. Det blir tydelig sett på som noe som skal formidles. Men helt hvilken plassering det egentlig har i samlingen er ikke entydig. B10 ser på det som "en del av mediesamlingen", og "ikke noe sånn egentlig mindre viktig enn bøkene". B100 virker til å tenke på det som en del av hele samlingen som ikke er bøker, men særskilt en del av samlingen sammen med noter og film. B25 og B200 tar begge og nevner det som en del av musikkformidlingen de driver med. Men hos B200 virker det til å ha en uklar posisjon, siden det både blir en del av musikkformidlingen, men også nevnes i samme kategori som verktøysutlånet og frøbiblioteket, og dermed det heller "utradisjonelle" utlånstilbudet. B25 nevner også musikkinstrumenttilbudet i sammenheng med spilltilbudet biblioteket har, som gjør at dette kanskje også havner i kategori med det heller "utradisjonelle" som bibliotek nå tilbyr.

Dette gjenspeiler muligens hvordan tilbudet blir oppfattet generelt, med at det blir vanskelig å vite helt hvordan man skal tenke på det: er hele samlingen en felles samling? Eller er det en egen seksjon for alt utenom bøker? Er alt som er av "utradisjonelle" bibliotekstilbud en egen kategori av samlingen? Eller er det først og fremst musikkformidlingen dette skal ses som en del av? Praksisen tyder i alle fall på at det blir formidlet ved hjelp av arrangementer. Enten det er i form av aktører som spiller og viser fram hva som er til utlån, eller som utstillinger med en "kom og prøv"-tilnærming.

Hva slags krav stiller dette utlånstilbudet til personalet?

Det tredje forskningsspørsmål går ut på å se på hva slags krav dette utlånstilbudet stiller til personalet. Her vil det bli sett nærmere på hvorvidt man bør ha en ansvarlig bibliotekar for tilbudet om man skal ha et musikkinstrumentutlånstilbud, samt hva man må tenke på for at skrankebibliotekarene generelt skal kunne håndtere henvendelser rundt dette tilbudet i skranken.

Trenger man en ansvarlig bibliotekar for å ha instrumenter til utlån?

Særlig ved et noe utradisjonelt bibliotekstilbud som musikkinstrumentutlån må sies å være kan det være svært relevant å se litt nærmere på om man trenger en ansvarlig bibliotekar for tilbudet. Eller om det holder at man etablerer det uten at det er noens ansvar og hovedoppgave å ta hånd om tilbudet.

De ansvarlige bibliotekarenes ekspertise

Söderholm forteller i sin artikkel der han ser på verktøysutlånet fra bibliotekarenes perspektiv at bibliotekarene ser på tilbudet som både å tilgjengeliggjøre verktøyet i seg selv, men også å ha ekspertisen til å kunne instruere brukerne i hvordan bruke verktøyene. Ved å vite hvordan verktøyene fungerer kan bibliotekarene best sikre at de får ut rett verktøy til rett bruker for å utføre oppgaven brukeren har for øye (Söderholm, 2016b, s. 383).

Peekhaus kunne i sin artikkel rapportere om liknende funn ved frøbibliotek, hvor det i de fleste tilfeller var nødvendig med en ansvarlig bibliotekar. Bibliotekaren som får ansvaret for tilbudet må ha ekspertise nok til å kunne velge ut hvilke frø biblioteket tilbyr brukerne sine, samt utvikle hva slags prosedyrer de skal ha for både utlån og innlevering av frø, og ha nok informasjon til å kunne tilby opplæring og kunnskapsdeling i det som i alle fall er relatert til frø (Peekhaus, 2018).

Dette minner om det B25 forteller, når de trekker frem egen ekspertise om en bruker kommer og ber om "en gitar", og da vet å kunne forskjellen mellom en akustisk og en klassisk gitar, når man burde bruke hvilken, og dermed kan gjøre at brukeren får med seg den gitaren som er best egnet til det de vil gjøre med gitaren de låner på biblioteket den dagen.

Funnene tyder på at man bør ha en ansvarlig bibliotekar ved et "utradisjonelt" bibliotektilbud. B10 nevner at de gjerne kunne ønske de hadde ekspertisen til å veilede brukerne innen alle instrumentene de tilbyr, men at det har de ikke mulighet til. Samtidig oppgir ikke B100 å spille noe form for instrument, men har allikevel et godt utlånstilbud som de klarer å vedlikeholde. Det blir muligens dermed mer et spørsmål om å ha en ansvarlig bibliotekar som klarer å vedlikeholde instrumentene, og dermed kunne tilby mer bredde i utvalget, enn nødvendigvis å ha en bibliotekar som kan spille alle instrumentene, men at det dermed blir færre instrumenter tilbudt. Om man ikke har dette kan det fort bli til at man gjør som B10 som oppgir at for alt som har med vedlikehold av instrumentene – selv sånt som bytte av strenger på strengeinstrumenter, som gjerne skal gjøres årlig, men i alle fall må gjøres hver gang en streng ryker – må gjøres av noen eksterne. Dette kan bli dyrt, og fort bidra til at det blir en ekstra kostnad som i det lange løp gjør at tilbudet blir nedprioritert av biblioteket.

En ansvarlig bibliotekar for å holde fokuset på oppdraget

Artikkelen til Johnston viser til prioriteringer blant norske folkebibliotekarer. Her er det interessant å se at tabell 5 viser at det å tilrettelegge for kreative aktiviteter hos brukerne rangeres som det tredje viktigste tilbudet folkebibliotek tilbyr som er utenom det tradisjonelle medietilbudet (Johnston et al., 2021, s. 1120). Men at det samtidig i tabell 3 kommer fram at bibliotekarene rangerer det å fremme kreativitet i form av å tilby brukerne muligheter for kreativ utfoldelse havner på sisteplass av 12 forskjellige roller de som folkebibliotekarer har (Johnston et al., 2021, s. 1116).

Dette viser en dissonans mellom hva bibliotekarene ser på som viktige tilbud biblioteket tilbyr og hva de ser på som viktig i form av rollen som bibliotekar. Muligens kan en bibliotekar med ansvar for musikkinstrumentutlånstilbudet hjelpe til med å fremme et tilbud som tydeligvis ses på som viktig, men som virker til å bli litt forsømt av bibliotekarene.

Skrankebibliotekarene ellers

Om et folkebibliotek skal tilby musikkinstrumenter til utlån må det være mulig utenom når enn bibliotekaren med ansvar for tilbudet jobber i skranken. Men hva kreves egentlig av skrankebibliotekarene som ikke har ansvar for tilbudet eller som ikke har musikkbakgrunn?

Bibliotekaren ved B200 fortalte at de hadde lagd instruksjoner som de hadde prøvd å gjøre så tydelige som mulig for at alle bibliotekarene skulle kunne håndtere henvendelser om utlån av musikkinstrumenter. Dette er blitt gjort ved å lage en tydelig fremgangsmåte med bilder som er å finne på internsida. Her er blant annet informasjon om hvor man finner instrumentbaggene, hvor nøklene til glassmonteren er, og hvilket instrument til hvilken instrumentbagg. De fortalte også at dersom man låner for eksempel en el-gitar hos de så får man med en instrumentkabel til denne i baggen. Om de da ligger fast i instrumentbaggene til de instrumentene som skal ha det er uklart, men er naturlig å anta. For utenom dette opererer ikke lenger B200 med at det følger med noe utstyr når man låner instrumenter, da de nå har gått vekk fra å tilby en full pakkeløsning ved utlån. Men det kom fram gjennom intervjuene at da de forskjellige bibliotekene hadde hatt fulle pakkeløsninger hvor man fikk med instrumentstemmere og instruksjonsbøker, så hendte det at skrankebibliotekaren ikke var klar over om alt som skulle være med tilbake ved innlevering var med tilbake. Dermed er det trygt å anta at det å ha en full instruks for hva som skal være med i pakken når et instrument blir levert inn også ville være praktisk.

En slik instruks på internsida eller alternativt ha instruksene printet som plansjer man legger i skranken for de forskjellige instrumentene virker som en god måte å gjøre det enkelt for skrankebibliotekarene som ikke er så kjent med tilbudet å kunne låne ut og ta imot instrumentene. Et inntrykk fra B100 var at det heller ikke var alle bibliotekarene der som var klar over at de engang hadde et musikkinstrumentutlånstilbud. Det å være sikre på at alle bibliotekarene både vet om at det finnes, og vet hvor det er å finne, blir veldig viktig for at tilbudet kan være operativt til enhver tid.

Avslutning

Dette er ikke et tilbud man kan sette to streker under svaret på og si at man har en endelig konklusjon på hvordan burde driftes. Allikevel har denne oppgaven prøvd som best mulig på nettopp dette. Men det er ikke en oppgave med et positivistisk syn, og å si at det garantert er én måte de forskjellige logistiske valgene bør utføres for absolutt alle bibliotek går ikke.

Det oppgaven har forsøkt på er å se hva de forskjellige bibliotekene intervjuet for oppgaven har valgt når det kommer til mange aspekter rundt sitt musikkinstrumentutlånstilbud, diskutere rundt dette hvor det trekkes inn forskning fra både andre felt som frøbibliotek og utlån av verktøy, samt teori om økonomi, hva musikk gjør for en og samfunnet, norske folkebibliotekarers syn på både egen og bibliotekets rolle, og diskutere hvordan det hele passer sammen. I diskusjonen har det gjerne vært et mål å se hva man kan anbefale et bibliotek å gjøre av valg basert på både hva informanter har sagt, teori, og tidligere forskning. Her kommer oppsummeringen av dette.

Så hvorfor skal man ha et musikkinstrumentutlånstilbud på folkebibliotek i Norge?

Denne oppgaven ønsket å se på hvorfor ha et musikkinstrumentutlånstilbud på folkebibliotek i Norge.

For å svare på det har oppgaven sett på hvordan tilbudet passer inn i folkebibliotekloven, og odelstingsproposisjoner rettet mot den, hvor det kommer tydelig frem at utlån av musikkinstrumenter absolutt er i tråd med deres intensjon.

Oppgaven har trukket paralleller mellom verktøysutlån på folkebibliotek, samt frøbibliotek, og sett at mye av det som gjør at de hører hjemme på folkebibliotek også appellerer til musikkinstrumentutlånstilbudet.

Brukeres tilbakemeldinger på instrumentutlånet har vist at det er et meget velkomment tilbud, og særlig blant familier med barn eller ungdom som ønsker å spille et instrument, og dermed gjør at de kan få prøvd instrumentet og sett om det er av interesse før man må forplikte seg økonomisk først.

Gjennom musikkteori har oppgaven funnet hvorfor nettopp musikkinstrumenter er fordelaktig å tilby folket, hvor det trekkes inn om sosiale behov musisering kan dekke, hvordan musisering kan bidra til å skape en fellesskapsfølelse, hvordan det bidrar til identitetsbygging og -markering, samt er en kilde til livsfortolkning.

Avslutningsvis kommer det tydelig frem at dette er et tilbud det anbefales at etableres ved flere folkebibliotek i landet. Sitatet "en gitar betyr tre bøker" viser til kostnadene ved å gjøre første innkjøp for tilbudet.

Logistiske valg – hvordan løses de?

Gjennom oppgaven har det kommet frem at det ikke er noen fasitsvar på hvordan alle logistiske valg bør løses. Men en slags konklusjon for hvordan det har blitt løst, samt hvordan informantene helst ville løst det er mulig å skissere.

Ideelt er instrumentene synlig for brukerne, men i praksis er det mye innlåst på bakrom. B100 og B200 oppgir å låse inn av sikkerhetsmessige hensyn, mens B10 og B25 oppgir at det kun har med plassmangel i lokalene.

Aldersgrense for tilbudet følger nasjonalt lånekort hos alle utenom B10. Her opererer man med en kontrakt som må undertegnes mellom bibliotek og foresatt for brukere under 18 år.

Erstatningskravene bibliotekene har satt for instrumentene går fra å være en satt sum på 1000 kroner – som er omtrent det et instrument koster – til å være den faktiske innkjøpssummen, eller en høyere sum enn dette igjen. I oppgavens diskusjon ble det trukket fram fordelene ved å ha en høyere sum enn instrumentets verdi, da dette kan gjøre det mer fordelaktig å levere instrumentet enn å beholde det.

Lånetid på instrumenter spenner fra 14 dager til 3 måneder. 4 uker er hva to av bibliotekene tilbyr, og virker som generelt ideelt. Alle tilbyr mulighet for forlengelse på samme måte og vilkår som alt annet innen mediesamlingen. Altså mulig å gjøre selv hjemmefra så fremt ingen står på venteliste for instrumentet.

Instrumentene blir stort sett registrert i systemet med en post per instrumentmodell, hvor man legger inn alle eksemplarer for denne modellen innunder posten. Gjerne en opplysning i tittelen på posten om hva slags instrument det er og. Om det blir regnet som "gjenstand", "annet", eller noe annet varierer. En mal for hvordan registrere de i biblioteksystemet ville vært nyttig.

Per nå har instrumentene gjerne hatt strekkodemarkering som ID-markering, med kun et av bibliotekene som har begynt å ta i bruk RFID på de. Ettersom redsel for at instrumentene blir stjålet oppgis som grunn for å låse de inne, kunne det vært nyttig med RFID-markering.

Det har ikke vært store problemer ved tilbudet. Noe skade har det vært på instrumentene, noen instrumenter har ikke blitt levert tilbake, men alle oppgir at det har vært mindre enn forventet.

Alle bibliotek startet enten med ukulele eller klassisk gitar som første instrument. Det virker som ukulele er mindre populært i dag enn hva det var da tilbudet blir opprettet, og dermed er antakeligvis klassisk gitar det beste instrumentet å starte med. Det siden dette oppgis å være lett å vedlikeholde, ikke særlig dyrt, men populært.

Av ekstrautstyr er instrumentbagger som kan brukes for å beskytte instrumentet både ved oppbevaring og transport det som er viktigst å ha. Noter og sangbøker ses på av noen som ekstrautstyr, og vil være en fordel å ha tilgjengelig for sine brukere. Tilbyr man elektriske instrumenter – som el-gitar – bør man vurdere små forsterkere og instrumentkabler.

Tilbudet blir markedsført gjennom jevnlig skriv om hva slags tilbud bibliotekene har, noen poster på sosiale medier som særlig er i anledning skoleferier, men mye gjennom at kulturskolens ansatte forteller om tilbudet til sine elever.

Instrumentene får en litt ubestemmelig plass i samlingen, hvor noen ser på det som en del av det "utradisjonelle" utlånstilbudet til biblioteket, noen en del av musikkformidlingen, og noen en del av hele mediesamlingen deres. Det blir formidlet gjennom arrangementer og utstillinger.

Hva kreves av personalet for et slikt tilbud?

Strengt talt kan man klare seg fint med å etablere et musikkinstrumentutlånstilbud på et folkebibliotek uten noensinne å ha tatt i et instrument før, og ikke være noe nevenyttig. Men det er absolutt en stor fordel å ha noen som både tar tak i vedlikeholdet og kan en del om det. Som B25 kom med som råd: "Så for andre bibliotek som vurderer å gjøre det: det hjelper hvis man har en på huset som kan... Ja, ha litt peiling. Ikke spille så bra, men det er viktig at de kan bytte strenger".

Refleksjoner

Oppgaven begrenser seg til biblioteker rundt de valgte størrelsene. For et folkebibliotek i en kommune med 50.000 innbyggere kan utlånstilbudet se annerledes ut. Imidlertid er det en styrke ved oppgaven at det er god spredning i størrelse på de valgte bibliotekene, så det er god grunn til å anta at funnene også kan dekke bibliotek av andre størrelser.

Videre forskning

I prosessen med å skrive denne oppgaven har det kommet frem flere aspekter som hadde vært interessant om det ble forsket videre på. Her vil disse i korte trekk bli presentert, samt beskrevet kort de hadde vært interessant å se nærmere på.

En kvantitativ tilnærming

Det hadde vært interessant om man hadde prøvd med en kvantitativ tilnærming til dette utlånstilbudet. Enten ved å sende ut et spørreskjema til de folkebibliotekene som har – eller har hatt – tilbudet for å høre kort om deres erfaringer, eller til alle landets folkebibliotek for å høre om deres tanker rundt å etablere et slikt tilbud, samt hvorfor de har eller ikke har det.

Intervjue bibliotek som har avviklet musikkinstrumentutlånstilbudet

Å se på hvorfor det er folkebibliotek der ute som har avviklet sitt musikkinstrumentutlånstilbud ville være svært interessant, og særlig da i form av intervjuer med folkebibliotek som har avviklet det.

Hva tilbudet har å si for ungdom

Det hadde vært veldig interessant å intervju ungdomsbrukere av tilbudet for å høre hva det har hatt og har å si for de at deres lokale bibliotek tilbyr utlån av musikkinstrumenter.

Litteraturliste

- Anker, T. (2020). *Analyse i praksis: En håndbok for masterstudenter*. Cappelen Damm Akademisk.
- Ansdell, G. (2014). *How Music Helps in Music Therapy and Everyday Life*. Routledge.
- Aursand, P. (2022). Hva er inflasjon? <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/artikler/hva-er-inflasjon>
- Barneombudet. (u.å.). *Nett, sosiale medier og fritid*. Barneombudet. Hentet 4. juni, 2023 fra <https://www.barneombudet.no/for-barn-og-unge/dine-rettigheter/nett-sosiale-medier-og-fritid>
- Bekkengen, F. V. (2022). *Norsk kulturbarometer 2021* (Norsk kulturbarometer, Issue. SSB. <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/artikler/norsk-kulturbarometer-2021>
- Brattland, S. H. (2022). Barna som takker nei. Hentet 26. oktober, 2022 fra <https://www.nrk.no/ytring/barna-som-takker-nei-1.16070728>
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Thematic Analysis: A Practical Guide*. SAGE.
- Duvold, E.-M. & Sæbø, G. (2001). Tilnærminger til studier av folkebibliotekets rolle i menneskers hverdagsliv. I R. A. Audunson & N. W. Lund (Red.), *Det siviliserte informasjonssamfunn* (s. 171-187). Fagbokforlaget.
- Folkebibliotekloven. (2014). *Lov om folkebibliotek* (LOV-2013-06-21-95). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1985-12-20-108>

Fyen, S. (2023, 10. mars). Nå blir også folk i full jobb fattige i Norge. *Dagsavisen*.

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/politikk/2023/03/10/na-blir-ogsa-folk-i-full-jobb-fattige-i-norge/>

Fyrverkeriet bibliotek. (2017, 6. mars). *Ukuleleutlånet har startet! De tre første*

lånerne ble Maria, Kjerstin og Veronica som kan ta med seg ukulele hjem i en uke. I samarbeid med Fyrverkeriet Kulturskole tilbyr vi ukulele til utlån

Facebook. Hentet 15. mai, 2023 fra

<https://www.facebook.com/VestreTotenFolkebibliotek/photos/a.179688095509712/1090642144414298/>

Hesmondhalgh, D. (2013). *Why Music Matters*. Wiley-Blackwell. [https://ebookcentral-](https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/detail.action?docID=7103782)

[proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/detail.action?docID=7103782](https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/detail.action?docID=7103782)

Indick, L. (2019, 9. oktober). How Do You Catalog Bongos? *INFO 653 Knowledge*

Organization. <https://lis653.wordpress.com/2019/10/09/how-do-you-catalog-bongos/>

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag.

Johnston, J., Pálsdóttir, Á., Mierzecka, A., Audunson, R. A., Hobohm, H.-C.,

Rydbeck, K., Tóth, M., Hvenegaard Rasmussen, C., Jochumsen, H.,

Khosrowjerdi, M. & Evjen, S. (2021). Public librarians' perception of their professional role and the library's role in supporting the public sphere: a multi-country comparison. *Journal of Documentation*, 78(5), 1109-1130.

<https://doi.org/10.1108/jd-09-2021-0178>

Kulset, N. B. (2021). *Din musikalske kapital* (2. utg.). Universitetsforlaget.

NESH. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora* (5. utg.). De nasjonale forskningsetiske komiteene.

OsloMet. (2023, 1. april, 2023). *Pålegger sletting av TikTok og Telegram*. OsloMet. Hentet 4. juni, 2023 fra <https://ansatt.oslomet.no/siste-nytt/-nyhet/palegger-sletting-av-tiktok-og-telegram>

Ot.prp. nr. 14 (1985-86). *Lov om folkebibliotek*. K.-o. vitenskapsdepartementet.

Ot.prp. nr. 24 (1970-71). *Lov om folke- og skolebiblioteker*. K.-o. undervisningsdepartementet.

Peekhaus, W. (2018). Seed Libraries: Sowing the Seeds for Community and Public Library Resilience. *The Library Quarterly*, 88(3), 271-285. <https://doi.org/10.1086/697706>

Plener, Å. U. (2008). *Biblioteket som møteplass for ungdom?* [Masteroppgave, Høgskolen i Oslo]. ODA. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/10642/316/Plener.pdf>

Ruud, E. (2016). *Musikkvitenskap*. Universitetsforlaget.

Rønning, I. K. (2023, 13. april). NRK forbyr TikTok. *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/nrk-forbud-mot-tiktok-1.16371998>

Santos, M. C. (2023). Musical Instrument Lending Library Hits All the Right Notes: Grapevine Public Library Offers Instruments and Free Music Lessons. *Texas library journal*, 99(1), 15-16. <https://login.ezproxy.oslomet.no/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=asn&AN=163014041&site=ehost-live&scope=site>

Statistisk sentralbyrå. (2010). En av tre spiller et instrument. *Samfunnsspeilet*, (5-6).

<https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/en-av-tre-spiller-et-instrument>

Statistisk sentralbyrå. (2023a). 05327: KPI-JA og KPI-JAE, etter konsumgruppe, statistikkvariabel og måned. Hentet 11. juni, 2023 fra

<https://www.ssb.no/statbank/table/05327/tableViewLayout1/>

Statistisk sentralbyrå. (2023b, 9. juni, 2023). *Konsumprisindeksen*. SSB. Hentet 11. juni, 2023 fra [https://www.ssb.no/priser-og-](https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen)

[prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen](https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen)

Statistisk sentralbyrå. (2023c, 2. februar, 2023). *Lønn*. SSB. Hentet 11. juni, 2023 fra

<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/lonn-og-arbeidskraftkostnader/statistikk/lonn>

Söderholm, J. (2016a). Borrowing tools from the public library. *Journal of*

Documentation, 72(1), 140-155. <https://doi.org/10.1108/jd-01-2015-0010>

Söderholm, J. (2016b). Tool lending librarianship. *Journal of Librarianship and Information Science*, 50(4), 374-385.

<https://doi.org/10.1177/0961000616666627>

Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis: innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Gyldendal.

TLA. (2022). *TLA 2022 Annual Conference Program* [Brosjyre]. TLA.

https://txla.org/wp-content/uploads/2022/04/TLA2022-FinalProgramUpdate_April.pdf

Yoice. (2019). *Enebakk Bibliotek: Ungdoms bruk av biblioteket i Enebakk* (06). Norsk

Publikumsutvikling. <https://norskpublikumsutvikling.no/uploads/images/12.-Unge-som-ikke-bruker-biblioteket-2019.pdf>

Østhus, A. (2023). 3 av 4 barn deltar i organisert idrett på fritiden.

<https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/statistikk/norsk-kulturbarometer/artikler/3%20av%204%20barn%20deltar%20i%20organisert%20idrett%20p%C3%A5%20fritiden>

Ås og Nordby bibliotek. (2015, 16. april). *Lær å spille rytmisk gitar! Gitargrupper for*

barn 4.-7. trinn starter i dag klokken 14.45 på Nordby bibliotek. 8 ganger

koster kr. 800. Påmelding til Kulturskolen <http://kulturskolen.as.kommune.no>

eller ring 64962390. Du bør ha egen gitar, men biblioteket har to gitarer til

utlån. (Foto: Abhisek Sarda/Flickr) Facebook. Hentet 15. mai, 2023 fra

<https://www.facebook.com/207226948976/photos/a.364120558976/10152833114183977>

Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Norsk ▾ Pelle John Noir Smith ▾

[Meldeskjema](#) / [Folkebiblioteks musikkinstrumentutlånstilbud](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Skriv ut 06.01.2023 ▾

Referansenummer

271571

Vurderingstype

Standard

Dato

06.01.2023

Prosjekttittel

Folkebiblioteks musikkinstrumentutlånstilbud

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for arkiv, bibliotek- og informasjonsfag

Prosjektansvarlig

Åse Kristine Tveit

Student

Pelle John Noir Smith

Prosjektperiode

02.01.2023 – 13.06.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 13.06.2023.

[Meldeskjema](#)**Kommentar****OM VURDERINGEN**

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen

formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål

dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til informantene

Vil du delta i forskningsprosjektet

Folkebiblioteks musikkinstrumentutlånstilbud?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt om folkebiblioteks musikkinstrumentutlånstilbud. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med denne masteroppgaven er å se nærmere på musikkinstrumentutlånstilbudet til norske folkebibliotek. Dette ved å intervju de ansvarlige for dette tilbudet ved fire forskjellige folkebibliotek i Norge, med forskjellige størrelser på innbyggertallet for kommunene de holder til i.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Masterstudent Pelle John Noir Smith ved OsloMet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Masteroppgaven ønsker å undersøke musikkinstrumentutlånet ved fire folkebibliotek. De fire folkebibliotekene tilhører kommuner med populasjonsstørrelse på omtrent 200.000, 100.000, 25.000, og 10.000 innbyggere. Det er ønskelig å se på hvordan tilbudet har blitt mottatt ved folkebibliotek med forskjellige innbyggertall, samt likheter og forskjeller i erfaringer med tilbudet generelt.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at jeg kommer til å komme til biblioteket ditt og intervju deg der. Intervjuet vil bli tatt opp på lydopptaker. Det er snakk om kun ett intervju. Intervjuet burde ikke ta mer enn en times tid.

Intervjuet inneholder spørsmål rundt ditt folkebiblioteks musikkinstrumentutlånstilbud.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrevet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det vil kun være masterstudenten og hans veileder som vil ha tilgang på opplysningene dine. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Intervjuet vil bli tatt opp ved hjelp av Nettskjema-diktafonmobilappen utviklet av UiO. Der blir intervjuet kryptert, og man kan ikke høre på opptaket direkte i mobilappen.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 13. juni, 2023. Etter prosjektslutt vil lydopptak og alt som ikke er blitt brukt i selve publikasjonen bli slettet. Det vil si det transkriberte intervjuet, samt alt av kontaktinformasjon på deg.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra OsloMet har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- OsloMet ved veileder Åse Kristine Tveit aasekt@oslomet.no og masterstudent Pelle John Noir Smith s325600@oslomet.no
- Vårt personvernombud: Ingrid Jacobsen personvernombud@oslomet.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Åse Kristine Tveit
Veileder

Pelle John Noir Smith
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet "Folkebiblioteks musikkinstrumentutlånstilbud", og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til å delta i intervju.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide

- Når begynte dere å tilby utlån av musikkinstrumenter?
 - Og hva var grunnen til at tilbudet ble opprettet? (Alternativt: Hvor kom tilbudet fra?)
- Hva var grunnen til at dere begynte med akkurat de instrumentene/det instrumentet dere gjorde?
 - Låner dere ut annet av utstyr til instrumentene og? (Slikt som forsterkere, instrumentkabler, bass-/gitarstimmere, etc)
- Virker det som om brukerne er klar over at dere har dette tilbudet? Blir tilbudet promotert på noe vis?
- Blir tilbudet benyttet av brukere?
 - *Om ja:* Hva slags brukere benytter seg av tilbudet? Er det folk av alle kjønn og aldre, eller stort sett en type brukere?
- Har dere noen aldersgrense på tilbudet?
 - Har dette endret seg siden dere etablerte tilbudet?
 - *Dersom aldersgrense:* Har dere noen mulighet for at ungdom kan låne? Enten i form av å inngå en kontrakt med deres foresatte eller med personen selv eller liknende?
- Har dere endret på hvordan dere oppbevarer instrumentene siden dere først fikk tilbudet? (F.eks. fra å ha det framme for alle til å ha i glassmonter eller motsatt) Utdyp gjerne litt om tanken bak hvordan det nå oppbevares
- Hvordan må man gå fram for å låne et instrument hos dere? Er dette selvbetjent og at man bare kan gå og hente og låne ut på utlånsmaskiner, må man ta kontakt i skranken, sende inn henvendelse i forkant, eller hva?
 - Har dere endret på hvordan dette gjøres siden tilbudet ble etablert?
- Hvor lenge kan man låne et instrument hos dere?
 - Er det mulig å fornye lånet hjemmefra?
 - Og har dette vært noe dere har endret underveis, og i så fall: hvorfor?
- Har dere hatt problemer med at instrumenter ikke har blitt returnert eller at de leveres tilbake i ødelagt tilstand?

- Hva gjør dere egentlig da? Må bruker ut med full erstatningssum for instrumentet?
- Påvirker tilbudet biblioteket på noe vis? (Flere brukere, bråk i lokalene, etc)
- Har dere hørt noe fra brukere om hvordan dette har påvirket de?
- Føler dere at det å ha dette tilbudet bidrar til at dere oppfyller bibliotekloven?
 - Ser dere på tilbudet i sammenheng med annen formidling på huset?
- Hvor viktig mener dere tilbudet er?
 - Er dette tilbudet noe du brenner for, og at det er sånn du har fått ansvaret for det?
- Har dere vurdert å enten utvide eller nedskalere musikkinstrumentutlånstilbudet?